

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
YVES BOT
esitatud 18. juulil 2017¹

Kohtuasi C-42/17

Kriminaalasi järgmiste isikute suhtes:
M.A.S.,
M.B.

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Corte costituzionale (konstitutsioonikohus, Itaalia))

Eelotsusetaotlus – Euroopa Liidu finantshuvide kaitse – ELTL artikkel 325 – Kriminaalmenetlus, mis puudutab käibemaksuga seotud süütegusid – Liidu finantshuvide potentsiaalne kahjustamine – Siseriiklikud õigusnormid, milles on nähtud ette absoluutsed aegumistähtajad, mis võivad tuua kaasa süütegude toimepanijate karistamatuse – 8. septembri 2015. aasta kohtuotsus Taricco jt (C-105/14, EU:C:2015:555) – Võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtted – Asjaomaste õigusnormide lubamatus – Liikmesriigi kohtu kohustus jätta need õigusnormid kohaldamata juhul, kui need takistavad tõhusate ja hoiatavate karistuste määramist „olulisel hulgal raskete pettuste juhtudest“, mis kahjustavad liidu finantshuve, või on nendes asjaomase liikmesriigi finantshuve kahjustavate pettuste puhul ette nähtud pikemad tähtajad kui liidu finantshuve kahjustavate pettuste puhul – Selle kohustuse kohene kohaldamine pooleliolevate menetluste suhtes vastavalt põhimõttele *tempus regit actum* – Vastavus süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttele – Selle põhimõtte ulatus ja koht asjaomase liikmesriigi õiguskorras – Aegumist käsitlevate õigusnormide kuulumine selle põhimõtte kohaldamisalasse – Nende õigusnormide materiaalõiguslik laad – ELL artikli 4 lõige 2 – Asjaomase liikmesriigi rahvusliku identiteedi austamine – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artiklid 49 ja 53

I. Sissejuhatus

1. Käesoleva eelotsusetaotluse raames küsib Corte costituzionale (konstitutsioonikohus, Itaalia) Euroopa Kohtult, mil määral on siseriiklikud kohtud kohustatud järgima kohustust, mille Euroopa Kohus sedastas 8. septembri 2015. aasta kohtuotsuses Taricco jt² ning mis seisneb selles, et pooleliolevates kriminaalmenetlustes tuleb jätta kohaldamata karistusseadustiku (codice penale) artikli 160 viimases lõigus ja artikli 161 teises lõigus sätestatud õigusnormid.

2. Selles kohtuotsuses kinnitas Euroopa Kohus – nagu varem 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsuses Åkerberg Fransson³ –, et käibemaksupettused võivad kujutada endast pettusi, mis kahjustavad Euroopa Liidu finantshuve.

¹ Algkeel: prantsuse.

² C-105/14, edaspidi „kohtuotsus Taricco jt“, EU:C:2015:555.

³ C-617/10, EU:C:2013:105.

3. Euroopa Kohus märkis, et karistusseadustiku sätted, millega kehtestatakse konkreetselt aegumise katkemise juhaks reegel, et aegumistähtaega ei saa mingil juhul pikendada rohkem kui veerandi võrra selle tähtaja esialgsest kestusest, viivad raskete käibemaksupettuste korral algatatavate kriminaalmenetluste keerukust ja pikkust arvestades tegelikkuses nende pettuste toimepanijate karistamatuseni, sest need õigusrikkumised aeguvad tavaliselt enne, kui jõustunud kohtuotsusega saab mõista seaduses ette nähtud kriminaalkaristuse. Euroopa Kohus otsustas, et niisugune olukord on seega vastuolus kohustustega, mis liikmesriikidel on ELTL artikli 325 lõigete 1 ja 2 kohaselt.

4. Et võitlus liidu finantshuve kahjustavate pettustega oleks tõhus, palus Euroopa Kohus seega siseriiklikke kohtuid jätta need õigusnormid vajaduse korral kohaldamata.

5. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) leiab eelotsusetaotluses, et niisuguse kohustusega rikutakse nende riigi põhiseadusliku korra ühte ülimuslikku põhimõtet, nimelt süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), mis sisaldub põhiseaduse (Costituzione, edaspidi „Itaalia põhiseadus“) artikli 25 lõikes 2, ning seega Itaalia Vabariigi põhiseaduslikku identiteeti.

6. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) rõhutab, et süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõte niisugusena, nagu seda on Itaalia õiguskorras tõlgendatud, tagab kõrgema kaitse taseme, kui tuleneb Euroopa Liidu põhiõiguste harta⁴ artikli 49 tõlgendusest, sest see laieneb õigusrikkumise suhtes kohaldatavate aegumistähtaegade kindlaksmääramisele ning sellega on niisiis vastuolus see, kui liikmesriigi kohus kohaldab poolelioleva menetluse suhtes pikemat aegumistähtaega, kui oli nähtud ette selle õigusrikkumise toimepanemise hetkel (karmima karistusõigusnormi tagasiulatuva jõu keelu põhimõte).

7. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) rõhutab, et kohustuse tõttu, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas, peab Itaalia kriminaalkohus kohaldama rikkumiste suhtes, mis pandi toime enne selle kohtuotsuse avaldamist 8. septembril 2015 ja mis ei ole veel aegunud, pikema aegumistähtaegu kui need, mis olid esialgu ette nähtud rikkumise toimepanemise päeval. Ta märgib ka, et see kohustus ei põhine mingil täpsel õiguslikul alusel ning et see rajaneb kriteeriumidel, mille tema leiab olevat ebamäärased. Järelikult viib see kohustus selleni, et tunnustatakse siseriikliku kohtu kaalutusruumi, mis võib tuua kaasa meelevaldsuse ohu ning millega ületatakse lisaks tema õigusemõistmisülesande piirid.

8. Kuna Itaalia põhiseaduses on tagatud kõrgem põhiõiguste kaitse tase kui liidu õiguses, on Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) seisukohal, et ELL artikli 4 lõige 2 ja harta artikkel 53 võimaldavad seega liikmesriigi kohtutel olla selle kohustuse täitmise vastu, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas.

9. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) küsib oma kolme eelotsuse küsimusega Euroopa Kohtult seega, kas ELTL artikkel 325 niisugusena, nagu viimane seda tõlgendas kohtuotsuses Taricco jt, kohustab liikmesriigi kohtuid jätma kõnesolevad aegumist käsitlevad õigusnormid kohaldamata isegi siis, kui esiteks väljendavad need õigusnormid asjaomase liikmesriigi õiguskorras süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet ning kuuluvad seega materiaalse karistusõiguse alla, teiseks ei ole niisugusel kohustusel piisavalt täpset õiguslikku alust ning kolmandaks on kohustus vastuolus Itaalia põhiseadusliku korra ülimuslike põhimõtetega või inimeste võõrandamatute õigustega, mida on Itaalia põhiseaduses tunnustatud.

⁴ Edaspidi „harta“.

10. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) ei esita oma eelotsusetaotluses Euroopa Kohtule mitte ainult neid kolme eelotsuse küsimust, vaid ta annab viimasele ka nõu, kuidas tuleks vastata, et vältida nn „vastupiiride“ menetluse algatamist.⁵ Selles küsimuses on eelotsusetaotluses meenutatud eelotsuse küsimust, mille esitas Bundesverfassungsgericht (Saksamaa Liitvabariigi konstitutsioonikohus) kohtuasjas, milles tehti 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus Gauweiler jt⁶. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) märgib nimelt väga selgelt, et kui Euroopa Kohus peaks jääma oma ELTL artikli 325 tõlgenduse juurde samasugusel kujul, nagu see on esitatud kohtuotsuses Taricco jt, võib ta tunnistada siseriikliku seaduse, millega ratifitseeritakse ja viiakse ellu Lissaboni leping – osas, milles ratifitseeritakse ja viiakse ellu ELTL artikkel 325 –, Itaalia põhiseadusliku korra ülimuslike põhimõtetega vastuolus olevaks, vabastades liikmesriigi kohtud nii kohustusest järgida kohtuotsust Taricco jt.

11. Ma esitan käesolevas ettepanekus põhjused, miks ei tule kõne alla, et kahtluse alla seatakse see põhimõte ise, mille Euroopa Kohus selles kohtuotsuses sedastas ja mille kohaselt on siseriiklik kohus kohustatud jätma karistusseadustiku artikli 160 viimases lõigus ja artikli 161 teises lõigus sätestatud õigusnormid vajaduse korral kohaldamata, et tagada tõhus ja hoiatav karistus liidu finantshuve kahjustavate pektuste eest.

12. Esiteks selgitan, et mõiste „aegumise katkemine“ ja selle katkestavate aktide liiga kitsendav tõlgendus, mis tuleneb kõnesolevate sätete tõlgendamisest koostoimes, ei ole seepärast, et võtab kriminaalvastutusele võtmiseks pädevatelt asutustelt mõistliku tähtaja, mis võimaldab viia käibemaksupettuste korral algatatud menetlused lõpule, ilmselgelt kooskõlas nõudega karistada liidu finantshuvide kahjustamise eest ega ole sellel ka hoiatavat mõju, mis on vajalik, et hoida ära uute õigusrikkumiste toimepanemine, ning seega rikutakse ELTL artikli 325 materiaaalõiguslikku osa, kuid ka seda osa, mille me võime kvalifitseerida „menetlusõiguslikuks“.

13. Selles küsimuses selgitan, et võttes arvesse harta artikli 49 sõnastust ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat, mis käsitleb Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni⁷ artiklis 7 ette nähtud süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte ulatust, ei takista miski liikmesriigi kohtul nende kohustuste täitmisel, mis tal liidu õiguse kohaselt on, jätta karistusseadustiku artikli 160 viimases lõigus ja artikli 161 teises lõigus sätestatud õigusnormid kohaldamata.

14. Täpsustan kriteeriume, mille põhjal otsustatakse, kas siseriiklikul kohtul on niisugune kohustus. Nagu ka Corte Costituzionalele (konstitutsioonikohus) – kellega ma siinkohal ühinen –, nii näib mullegi, et vajaliku ennustatavuse tagamiseks nii kriminaalmenetluses kui ka materiaalses karistusõiguses tuleb kohtuotsust Taricco jt täpsustada. Ma teen ettepaneku asendada selles sedastatud kriteerium kriteeriumiga, mille kohaselt on oluline ainult õigusrikkumise laad.

15. Lõpuks esitan põhjused, miks ma arvan, et vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala ülesehitamine eeldab, et liidu finantshuve kahjustavate õigusrikkumiste vastu võitlemisega käib tänapäeval kaasas aegumist käsitlevate õigusnormide ühtlustamine liidus, eelkõige mis puudutab aegumise katkemist käsitlevaid õigusnorme.

5 See menetlus põhineb ideel, et kuigi Itaalia õiguskorras on tunnustatud ja aktsepteeritud tema suveräänsuse piiramist liidu õigusega, on sellega kehtestatud ka selle piiramise piirid, et kaitsta põhiväärtusi, millel rajaneb Itaalia enda õiguskord. Vt selle kohta täpsustused, mida Itaalia Vabariik tegi oma seisukohtades kohtuasjas, milles tehti 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus Gauweiler jt (C-62/14, EU:C:2015:400), ja Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) otsus nr 183/73, millele on nende seisukohtade punktis 7 viidatud: „Itaalia põhiseaduse artikli 11 alusel on nõustatud suveräänsuse piirangutega, et saavutada selles püstitatud eesmärgid [...], seega tuleb välistada, et niisugused piirangud [...] võivad igal juhul EMÜ organitele anda lubamatu õiguse rikkuda meie põhiseadusliku korra aluspõhimõtteid ja inimese võõrandamatuid õigusi. [...] [O]n ilmne, et kui artiklit 189 peaks iganes tõlgendatama nii ebardlikul viisil, oleks ikka tagatud Corte costituzionale [(konstitutsioonikohus)] kontroll selle üle, kas alusleping on endiselt kooskõlas eespool nimetatud aluspõhimõtetega“.

6 C-62/14, EU:C:2015:400.

7 Edaspidi „EIÖK“.

16. Teiseks – ja kooskõlas nõuetega, mille Euroopa Kohus sedastas 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsuses Melloni⁸ – selgitan, et harta artikkel 53 ei võimalda minu arvates liikmesriigi kohtul – põhjendusel et ei järgita selle riigi põhiseadusega tagatud põhiõiguste kaitse kõrgemat taset – olla selle kohustuse täitmise vastu, mille Euroopa Kohus sedastas kohtuotsuses Taricco jt.

17. Viimaseks ja kolmandaks esitan põhjused, miks ei kahjusta sellest kohustusest tuleneva pikema aegumistähtaja kohene kohaldamine minu arvates Itaalia Vabariigi rahvuslikku identiteeti ega kujuta endast seega ELL artikli 4 lõike 2 rikkumist.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. EL leping

18. ELL artikli 4 lõikes 2 on sätestatud, et liit austab liikmesriikide rahvuslikku identiteeti, mis on omane nende poliitilistele ja põhiseaduslikele põhistruktuuridele. Selle artikli lõike 3 kohaselt peavad liit ja liikmesriigid kooskõlas lojaalse koostöö põhimõttega täielikus vastastikus austuses üksteist abistama aluslepingutest tulenevate ülesannete täitmisel. Liikmesriigid kasutavad kõiki asjakohaseid üld- või erimeetmeid, et tagada aluslepingutest või liidu institutsioonide õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmine.

19. Vastavalt ELTL artiklile 325 on liidul ja liikmesriikidel kohustus võidelda „pettuste ja muu liidu finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu“ ning tagada nende huvide „tõhus kaitse“.

2. Harta

20. Harta artikli 47 teises lõigus on sätestatud:

„Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus. [...]“

21. Selle artikli 49 „Kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõte“ lõikes 1 on nähtud ette:

„Kedagi ei tohi tunnistada süüdi kuriteos teo või tegevusetuse eest, mis selle toimepanemise ajal kehtinud siseriikliku või rahvusvahelise õiguse järgi ei olnud kuritegu. Samuti ei või kohaldada raskemat karistust kui kuriteo toimepanemise ajal ettenähtu. Kui pärast kuriteo toimepanemist nähakse seadusega ette kergem karistus, kohaldatakse seda karistust.“

22. Harta artikli 52 lõikes 3 on sätestatud:

„Hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad [EIÕK-ga] tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud. See säte ei takista liidu õiguses ulatuslikuma kaitse kehtestamist.“

⁸ C-399/11, EU:C:2013:107.

23. Harta artiklis 53 on nähtud ette:

„Harta sätteid ei või tõlgendada neid inimõigusi või põhivabadusi kitsendavate või kahjustavatena, mida asjaomastes kohaldamisvaldkondades on tunnustatud rahvusvahelise õiguse ja rahvusvaheliste lepingutega, millega on ühinenud liit või kõik liikmesriigid, kaasa arvatud [EIÖK], ning liikmesriikide põhiseadustega.“

B. Itaalia õigus

1. Itaalia põhiseadus

24. Itaalia põhiseaduse artikli 25 lõikes 2 on sätestatud, et „isikut tohib karistada ainult seaduse alusel, mis on jõustunud enne teo toimepanemist“.

2. Karistusseadustiku õigusrikkumiste aegumist käsitlevad sätted

25. Aegumine kujutab endast kriminaalkorras karistatavate tegude kustumise ühte põhjust (karistusseadustiku I raamatu VI jaotise I peatükk). Selle regulatsiooni muudeti põhjalikult 5. detsembri 2005. aasta seadusega nr 251 (legge n. 251 del 5 dicembre 2005)⁹.

26. Vastavalt karistusseadustiku artikli 157 lõikele 1 aegub kriminaalkorras karistatav tegu siis, kui on möödunud ajavahemik, mis vastab seaduses ette nähtud maksimaalse karistuse kestusele, kui see ajavahemik ei jää II astme kuritegude puhul alla kuue ja kergema astme kuritegude puhul alla nelja aasta.

27. Selle seadustiku artiklis 158 on hetk, millest hakatakse aegumistähtaega arvestama, kindlaks määratud järgmiselt:

„Aegumistähtaega hakatakse arvestama alates päevast, mil süütegu toime pandi, süüteo katse puhul alates päevast, mil selle toime pannud isiku tegevus lakkas, või vältava süüteo puhul alates vältava teo lõppemise päevast.

[...]“.

28. Nimetatud seadustiku artikkel 159, mis käsitleb aegumise peatumist, sätestab:

„Aegumine peatub igal juhul siis, kui erinorm näeb ette menetluse või kriminaalmenetluse peatumise või ajutise kinnipidamise tähtaja peatumise ning järgmistel juhtudel:

- 1) jälitustoimingute lubamine;
- 2) asja üleandmine teisele kohtule;
- 3) kriminaalmenetluse peatamine selle tõttu, et pooled ja advokaadid ei saa kohtusse ilmuda, või süüdistatava või tema advokaadi palvel. [...]

[...]

Aegumistähtaega hakatakse uuesti arvestama päevast, mil peatamise põhjus ära langeb.

⁹ GURI nr 285, 7.12.2005, lk 5; edaspidi „seadus ex-Cirielli“.

[...]“.

29. Sama seadustiku artiklis 160, mis käsitleb aegumise katkemist, on sätestatud:

„Aegumise katkestavad süüdimõistev kohtuotsus või kohtumäärus.

Kohtumäärus, millega kohaldatakse tõkendit [ja] eelistungi kindlaksmääramise määrus katkestavad samuti aegumise.

Katkenud aegumist hakatakse uuesti arvestama alates katkemise päevast. Kui aegumist katkestavaid akte on olnud mitu, hakatakse tähtaega arvestama neist viimasest; siiski ei saa artiklis 157 ette nähtud tähtaegu pikendada rohkem, kui on ette nähtud [karistusseadustiku] artikli 161 teises lõigus, välja arvatud kriminaalmenetluse seadustiku [codice di procedura penale] artikli 51 lõigetes *3bis* ja *3quater* ette nähtud juhtudel.“

30. Karistusseadustiku artikkel 161, mis käsitleb peatumise ja katkemise tagajärgi, näeb ette:

„Aegumistähtaja peatumise ja katkemise tagajärgi kohaldatakse kõikide isikute suhtes, kes on toime pannud süüteo.

Aegumise katkemine ei saa mingil juhul põhjustada aegumistähtaja pikenemist rohkem kui veerandi võrra selle ette nähtud maksimaalsest kestusest, välja arvatud kriminaalmenetluse seadustiku artikli 51 lõigetes *3bis* ja *3quater* nimetatud süütegude asjades [...]“.

III. Faktilised asjaolud

C. Kohtuotsus Taricco jt

31. Tribunale di Cuneo (Cuneo esimese astme kohus, Itaalia) eelotsusetaotlus puudutas ELTL artikli 101, 107 ja 119 ning direktiivi 2006/112/EÜ¹⁰ artikli 158 tõlgendamist, lähtudes siseriiklikest õigusnormidest, mis käsitlevad kriminaalkorras karistatavate tegude aegumist, näiteks karistusseadustiku artikli 160 viimane lõik ja artikli 161 teine lõik.

32. See eelotsusetaotlus esitati kriminaalmenetluses, mis oli algatatud mitme isiku suhtes, kellele heideti ette seda, et nad moodustasid ja korraldasid ühenduse, et panna toime erinevaid süütegusid käibemaksu valdkonnas.

33. Selles kohtuotsuses, mis tehti 8. septembril 2015, otsustas Euroopa Kohus, et sellised siseriiklikud õigusnormid, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas – mis selle põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal nägid ette, et menetluse raames, mis puudutab raskeid käibemaksupettusi, asetleidva aegumise katkemise tagajärjel pikeneb aegumistähtaeg ainult veerandi võrra selle esialgsest kestusest –, võivad rikkuda liikmesriikidele ELTL artikli 325 lõigetega 1 ja 2 kehtestatud kohustusi, kui need õigusnormid takistavad tõhusate ja hoiatavate karistuste määramist olulisel hulgal liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste juhtudest või kui need näevad pettuste puhul, mis kahjustavad asjaomase liikmesriigi finantshuve, ette pikema aegumistähtaja kui liidu finantshuve kahjustavate pettuste puhul.

¹⁰ Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT 2006, L 347, lk 1).

34. Lõpuks tuvastas Euroopa Kohus, et asjaomased õigusnormid – millega kehtestati aegumise katkemise juhtumi puhul reegel, et aegumistähtaega ei saa mingil juhul pikendada rohkem kui veerandi võrra selle esialgselt kestusest – toovad lõpliku kohtuotsuseni viiva kriminaalmenetluse keerukuse ja pikkuse tõttu kaasa tagajärje, mis aegumise katkemise põhjuse ajalise toime neutraliseerib. Seda asjaolu arvesse võttes on Euroopa Kohus olulisel hulgal juhtudest märkinud, et raske pettusena käsitatavad teod jäävad kriminaalkorras karistamata.

35. Et tagada ELTL artikli 325 lõigete 1 ja 2 täielik õigusmõju, leidis Euroopa Kohus seega, et liikmesriigi kohus on kohustatud jätma vajaduse korral kohaldamata siseriiklikud õigusnormid, mis tooksid kaasa selle, et asjaomane liikmesriik ei saa täita kohustusi, mis tal selle õigusnormi kohaselt on.

D. Põhiseadusele vastavuse küsimused, mille Corte suprema di cassazione (Itaalia kõrgeim kassatsioonikohus) ja Corte d'appello di Milano (Milano apellatsioonikohus, Itaalia) on Corte costituzionalele (konstitutsioonikohus) esitanud

36. Corte suprema di cassazione (Itaalia kõrgeim kassatsioonikohus) ja Corte d'appello di Milano (Milano apellatsioonikohus), kus on pooleli menetlused, mis puudutavad raskeid käibemaksupettusi, leidsid, et karistusseadustiku artikli 160 viimase lõigu ja artikli 161 teise lõigu kohaldamata jätmise olukordade suhtes, mis tekkisid enne kohtuotsuse Taricco jt avaldamist, tooks kaasa tagasiulatava süüdistamise korra karmistumise, mis on vastuolus Itaalia põhiseaduse artikli 25 lõikes 2 ette nähtud süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttega.

37. Seepärast esitasid nad Corte costituzionalele (konstitutsioonikohus) põhiseadusele vastavuse küsimuse, mis puudutas 2. augusti 2008. aasta seaduse nr 130 (legge n. 130 del 2 agosto 2008)¹¹ artiklit 2, milles on lubatud ratifitseerida Lissaboni leping ning viia ellu konkreetselt ELTL artikli 325 lõiked 1 ja 2, mille põhjal Euroopa Kohus kõnesoleva kohustuse sedastas.¹²

IV. Eelotsusetaotlus

E. Süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte ulatus ja koht Itaalia õiguskorras

38. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) rõhutab oma eelotsusetaotluses esiteks, et süütegude ja karistuste seaduslikkuse põhimõtte Itaalia õiguskorras ei võimalda siseriiklikul kohtul karistusseadustiku artikli 160 viimast lõiku ja artikli 161 teist lõiku pooleliolevate menetluste suhtes kohaldamata jätta.

¹¹ GURI nr 185 regulaarne lisa, 8.8.2008.

¹² Mõned siseriiklikud kohtud on siiski asunud teistsugusele seisukohale: vt Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) 3. kriminaalkolleegiumi 20. jaanuari 2016. aasta otsus nr 2210/16 (milles Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) viib ellu kohtuotsuses Taricco jt sedastatud põhimõtted, leides, et aegumiskord kuulub sisemiselt loogikalt menetluskorra hulka, ning asub seisukohale, et ei ole vaja esitada Corte costituzionalele (konstitutsioonikohus) põhiseadusele vastavuse küsimust), Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) 4. kriminaalkolleegiumi 26. veebruari 2016. aasta otsus nr 7914/16 (milles Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) kinnitab seda kohustust mitte kohaldada aegumiskorda ainult nendel juhtudel, mil menetlus ei ole tõesti aegunud) ning lõpuks Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) 3. kriminaalkolleegiumi 24. oktoobri 2016. aasta otsus nr 44584/16 (milles Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) sedastab kriteeriumid, mida kohaldatakse, et otsustada, kas asjaomased siseriiklikud õigusnormid tuleb jätta kohaldamata).

39. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) märgib, et vastupidi teistele õigussüsteemidele, milles aegumist kriminaalvaldkonnas käsitlevad õigusnormid on kvalifitseeritud menetlusnormideks,¹³ kujutavad need Itaalia õiguskorras endast materiaalõigusnorme, mis on süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte lahutamatu osa ning mida ei saa seega kohaldada kriminaalvastutusele võetava isiku kahjuks tagasiulatuvalt.

40. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) märgib, et Itaalia põhiseaduse artikli 25 lõike 2 järgi on süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte ese seega laiem kui liidu õigusallikate kohaselt, kuna see ei ole piiratud süüteo asjaolude ja karistuse kirjeldusega, vaid hõlmab karistuse kõiki materiaalõiguslikke aspekte ja eelkõige õigusrikkumise suhtes kohaldatavate aegumist käsitlevate õigusnormide kindlaksmääramist. Vastavalt sellele põhimõttele peavad õigusrikkumine, karistus selle eest ja aegumistähtaeg olema kindlaks määratud selgelt, täpselt ja siduvalt seaduses, mis kehtis teo toimepanemise hetkel. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates peab selle põhimõtte järgimine võimaldama igäihel mõista oma käitumise karistusõiguslikke tagajärgi ning hoidma ära igasuguse omavoli seaduse kohaldamisel.

41. Põhikohtuasjas leiab Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) aga, et asjaomased isikud ei saanud faktiliste asjaolude asetleidmise hetkel kehtinud normatiivse raamistiku põhjal mõistlikult ette näha, et liidu õigus ja eelkõige ELTL artikkel 325 kohustavad siseriiklikku kohut jätma karistusseadustiku artikli 160 viimase lõigu ja artikli 161 teise lõigu kohaldamata, pikendades nii kohaldatavaid aegumistähtaegu. Järelikult on kohustus, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas, EIÕK artiklis 7 nimetatud nõuetega vastuolus.

42. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) rõhutab ka, et süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte on inimeste võõrandamatute õiguste seisukohast väga tähtis ning seda tuleb pidada selle kõigis aspektides Itaalia põhiseadusliku korra ülimumlikuks põhimõtteks, mis on seega esimelik liidu õigusnormide ees, mis on sellega vastuolus.

43. Mis puudutab aegumist karistusõiguse valdkonnas käsitlevate õigusnormide kvalifikatsiooni, siis Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) täpsustab, et selle suhtes ei kohaldata mitte liidu õigust, vaid iga liikmesriigi põhiseaduslikku tava.

44. Et Itaalia õiguskorras on tagatud põhiõiguste kaitse kõrgem tase kui see, mis tuleneb harta artikli 49 ja EIÕK artikli 7 tõlgendusest, lisab Corte costituzionale (konstitutsioonikohus), et harta artikkel 53 lubab seega liikmesriigi kohtul jätta täitmata kohustuse, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas.

45. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) eristab käesolevat kohtuasja niisiis kohtuasjast, milles tehti 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Melloni¹⁴ ja milles Hispaania Kuningriigi põhiseaduslike normide kohaldamine avaldas otsest mõju liidu õiguse esimusele, eelkõige raamotsuse 2009/299/JSK¹⁵ ulatusele ning viis liidu õiguse ühetaolisuse ja ühtsuse rikkumiseni valdkonnas, mis põhines liikmesriikidevahelisel vastastikusel usaldusel.

13 Belgia Kuningriigil, Saksamaa Liitvabariigil ja Prantsuse Vabariigil on menetluslik lähenemine aegumist käsitlevatele õigusnormidele. Teistes liikmesriikides – näiteks Kreeka Vabariik, Hispaania Kuningriik, Läti Vabariik või ka Rumeenia või Rootsi Kuningriik – kuuluvad need õigusnormid nagu Itaalia õiguskorras ka materiaalse karistusõiguse valdkonda. Poola Vabariigis või Portugali Vabariigis kujutavad aegumist käsitlevad õigusnormid endast nii materiaalõigus- kui ka menetlusnorme.

14 C-399/11, EU:C:2013:107.

15 Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsus, millega muudetakse raamotsuseid 2002/584/JSK, 2005/214/JSK, 2006/783/JSK, 2008/909/JSK ning 2008/947/JSK, edendades seeläbi isikute menetlusõigusi ja tõhustades selliste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamist, mis tehakse, kui asjaomane isik ei viibi isiklikult kohtulikul arutelul (ELT 2009, L 81, lk 24).

46. Teiseks väidab Corte costituzionale (konstitutsioonikohus), et kohustus, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas, põhineb ebatäpsetel kriteeriumidel, mis on vastuolus õiguskindluse põhimõttega, sest liikmesriigi kohus ei saa üheselt mõistetavalt kindlaks määrata juhtumeid, mil liidu finantshuve kahjustava pettuse võib kvalifitseerida „raskeks“, ja juhtumeid, mil asjaomaste aegumist käsitlevate õigusnormide kohaldamine võib viia karistamatuseni „olulisel hulgal kriminaalasjadest“. Niisugused kriteeriumid tekitaksid seega suure meelevaldsuse ohu.

47. Kolmandaks leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et reeglid, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas, on vastuolus võimude lahususe alal kehtivate põhimõtetega.

48. Ta täpsustab selles küsimuses, et aegumistähtjad ja nende arvutamise korra peab kindlaks määrama liikmesriigi seadusandja täpsete õigusnormidega ning et nende sisu kohta teevad seega otsuse kohtud igal üksikul juhul eraldi. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) leiab aga, et kohtuotsuses Taricco jt sedastatud põhimõtted ei võimalda piirata kohtute kaalutusruumi, sest viimased võivad asjaomastest õigusnormidest vabalt kõrvale kalduda, kui nad leiavad, et need kujutavad endast takistust võitluses õigusrikkumisega.

F. Itaalia Vabariigi põhiseaduslik identiteet

49. Lõpuks märgib Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) oma eelotsusetaotluses, et ELL artikli 4 lõige 2 ei võimalda liikmesriigi kohtul jätta kohustust, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas, täitmata juhul, kui selle kohustusega rikutakse Itaalia põhiseadusliku korra ülimuslikku põhimõtet ja see võib seega rikkuda Itaalia Vabariigi rahvuslikku ja eriti põhiseaduslikku identiteeti.

50. Ta rõhutab, et liidu õigust – täpselt samamoodi nagu selle õiguse tõlgendust, mille Euroopa Kohus on valinud – ei saa käsitada nii, et sellega kohustatakse liikmesriiki loobuma selle riigi põhiseadusliku korra ülimuslikest põhimõtetest, mis määravad ära tema rahvusliku identiteedi. Seega sõltub Euroopa Kohtu otsuse täitmine alati sellest, kas otsus on kooskõlas selle liikmesriigi põhiseadusliku korraga, mida peavad hindama selle riigi pädevad asutused ja Itaalias Corte costituzionale (konstitutsioonikohus).

V. Eelotsuse küsimused

51. Nendest kaalutlustest lähtudes otsustas Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) peatada menetluse küsimuses, kas 2. augusti 2008. aasta seaduse nr 130 artikkel 2, milles on lubatud ratifitseerida ja ellu viia Lissaboni leping, on põhiseadusega kooskõlas, ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. [K]as [ELTL] artikli 325 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et need nõuavad, et kriminaalkohus peab liikmesriigi aegumisnormid, mis takistavad olulisel hulgal juhtudest liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste tõkestamist või mis näevad liidu finantshuve kahjustavate pettuste puhul ette lühemad aegumistähtjad kui riigi enda finantshuve kahjustavate pettuste puhul, kohaldamata jätma isegi siis, kui sellel kohaldamata jätmisel ei ole piisavalt täpset õigusliku alust?
2. [K]as [ELTL] artikli 325 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et need nõuavad, et kriminaalkohus peab liikmesriigi aegumisnormid, mis takistavad olulisel hulgal juhtudest liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste tõkestamist või mis näevad liidu finantshuve kahjustavate pettuste puhul ette lühemad aegumistähtjad kui riigi enda finantshuve kahjustavate pettuste puhul, kohaldamata jätma isegi siis, kui liikmesriigi õiguskorras kuulub aegumine materiaalse karistusõiguse alla ja seaduslikkuse põhimõtte kohaldamisalasse?

3. [K]as [kohtuotsust Taricco jt] tuleb tõlgendada nii, et see nõuab, et kriminaalkohus peab liikmesriigi aegumisnormid, mis takistavad olulisel hulgal juhtudest liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste tõkestamist või mis näevad liidu finantshuve kahjustavate pettuste puhul ette lühemad aegumistähtajad kui riigi enda finantshuve kahjustavate pettuste puhul, kohaldamata jätma isegi siis, kui see kohaldamata jätmine oleks vastuolus selle liikmesriigi põhiseadusliku korra ülimuslike põhimõtetega või inimeste võõrandamatute õigustega, mida selle liikmesriigi põhiseadus tunnustab?“

VI. Sissejuhatavad märkused

52. Enne Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) eelotsuse küsimuste analüüsimist näib mulle vajalik esitada mõned sissejuhatavad märkused, mis puudutavad kõigepealt konteksti, milles tehti kohtuotsus Taricco jt, ning seejärel lähenemist, mille pooled ja Euroopa Komisjon kohtuistungil valisid.

53. Esiteks soovin juhtida tähelepanu, et karistusseadustikus sätestatud aegumist käsitlevate õigusnormide mõju kohtumenetluste tõhususele – ükskõik, kas need on algatatud I või II astme isikuvastase kuriteo või majandus- ja rahanduskuriteo tõttu – ei ole küsimus, mida ei oleks varem esitatud. Seda on juba käsitletud paljudes Itaalia Vabariigile saadetud aruannetes ja soovitustes, milles on eelkõige kritiseeritud aegumise suhtes kohaldatavaid õigusnorme ja arvutusmeetodeid ning eeskätt aegumise katkestamise põhjuste kitsendavat tõlgendust ning katkestamatu ja peatamatu absoluutse aegumistähtaja olemasolu.

54. Raskused, millele Euroopa Kohus on viidanud kohtuotsuses Taricco jt, mis puudutab karistusseadustiku artikli 160 viimases lõigus ja artikli 161 teises lõigus sätestatud aegumist käsitlevate õigusnormide mõju käibemaksupettustega võitlemise tõhususele, ei ole seega uued.

55. Kõigepealt tuleb märkida, et riigi tasandil hoiatasid kohtud üsna vara siseriiklikku seadusandjat sellest, et kehtivad aegumistähtajad ei võimalda jõuda jõustunud kohtuotsuseni enamikes rasketes ja keerukates korruptsiooniajades,¹⁶ mille tõttu loodi töörühm (*ad hoc* komisjon), kelle ülesanne on uurida olemasolevaid võimalusi aegumist käsitlevate õigusnormide reformi alal, mille materjalid anti üle 23. aprillil 2013.¹⁷

56. Liidu tasandil käsitles komisjon seejärel 2014. aastal eriaruandes Itaalia aegumiskorra tagajärgi tõhusale võitlusele korruptsiooniga.¹⁸ Ta märkis, et „[a]egumine on alati olnud [selles liikmesriigis] äärmiselt murettekitav küsimus“, rõhutades, et „Itaalia õigusaktide järgi kohaldatav aegumistähtaeg, mis on seotud äärmiselt pikkade kohtumenetluste, aegumise suhtes kohaldatavate arvutusreeglite ja -meetodite ja paindlikkuse puudumisega peatamis- ja katkestamispõhjuste osas ning katkestamatu ja peatamatu absoluutse aegumistähtaja olemasoluga, töid ja toovad edaspidigi kaasa märkimisväärse hulga kohtuasjade lõpetamise“ [mitteametlik tõlge].¹⁹

16 Vt eelkõige Tribunale ordinario di Milano (Milano esimese astme kohus) juures asuva prokuratuuri 1. juuli 2010. aasta ja 30. juuni 2011. aasta esimene aruanne (primo rendiconto della attività 1° luglio 2010/30 giugno 2011, Procura della Repubblica presso il Tribunale ordinario di Milano), aruanne aastate 2010 ja 2011 kohta, lk 12, punkt 3.4 (aegumisprobleem) ja lk 16, punkt 5.1 (majanduskuritegevus), mis on kättesaadav järgmisel veebisaidil: <http://www.procura.milano.giustizia.it/files/relazione-25-luglio-2011.pdf>, ning Bilancio di responsabilità sociale, 2011 ja 2012, lk 28, mis on kättesaadav järgmisel veebisaidil: <http://www.procura.milano.giustizia.it/files/bilancio-sociale-procura-12-dic-2012.pdf>.

17 Commissione Fiorella „Per lo studio di possibile riforma della prescrizione“, mis on kättesaadav järgmisel veebisaidil: https://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_1_12_1.page;jsessionid=J2kpebY+SYa6GMnDwpBxPZ+7?facetNode_1=0_10&facetNode_2=3_1&facetNode_3=4_57&contentId=SPS914317&previousPage=mg_1_12.

18 Komisjoni 3. veebruari 2014. aasta aruande nõukogule ja Euroopa Parlamendile „Eli korruptsioonivastase võitluse aruanne“ lisa 12 „Itaalia“ (COM(2014) 38 final).

19 Vt selle aruande lk 8 ja 9. Komisjon viitab eelkõige 2010. aasta novembrikuu uuringule „Timed Out: Statutes of Limitation and Prosecuting Corruption in EU Countries“, milles valitsusväline organisatsioon Transparency International analüüsis aegumistähtaegade mõju liidu korruptsioonivastases võitluses: üks menetlus aastatel 2005–2010 lõpetatud 10 menetlusest lõpetati aegumistähtaegade möödumise tõttu, kusjuures teiste liikmesriikide keskmine oli 0,1%–2% (lk 11).

57. Lähtudes soovitudest, mille nõukogu Itaalia Vabariigile 9. juulil 2013 saatis,²⁰ palus komisjon siis sellel liikmesriigil olemasolevad aegumistähtaegu käsitlevad õigusnormid uuesti üle vaadata, et tugevdada korrupsiooniga võitlemise õiguslikku raamistikku.

58. Euroopa Nõukogu tasandil otsustas ka Euroopa Inimõiguste Kohus kohtuotsustes *Alikaj jt vs. Itaalia*²¹ ja *Cestaro vs. Itaalia*²², et niisugune aegumiskord, nagu on nähtud ette karistusseadustiku artiklites 157–161, võib avaldada vastupidist mõju sellele, mida nõuab EIÕK-s sätestatud põhiõiguste kaitse nende karistusõiguslikus osas, sest see kord viib selleni, et raskete õigusrikkumiste toimepanijad jäävad karistamata. Ta otsustas seega, et see õiguslik raamistik ei sobi²³ selleks, et hoida ära kallalekippumisi elule ning piinamist ja väärkohtlemist ning karistada nende eest.

59. Näiteks kohtuotsuses *Cestaro vs. Itaalia*²⁴, mis tehti ainult mõned kuud enne kohtuotsust *Taricco jt*, mõisteti Itaalia Vabariik hukka EIÕK artikli 3 rikkumise eest mitte ainult selle materiaalõiguslikus, vaid ka menetlusõiguslikus osas, kusjuures Euroopa Inimõiguste Kohus märkis, et esineb „struktuuriline probleem“, st karistusseadustikus sätestatud aegumist käsitlevad õigusnormid „ei sobi“ selleks, et karistada piinamise eest ja tagada piisavalt hoiatav mõju.²⁵ Märkinud, et need aegumist käsitlevad õigusnormid võivad praktikas takistada kohtumõistmist niisuguste tegude toimepanijate üle ja nende karistamist ning seda hoolimata kõigist jõupingutustest, mida kriminaalvastutusele võtmiseks pädevad asutused ja kohtud teevad, otsustas Euroopa Inimõiguste Kohus, et seda liiki õigusrikkumiste suhtes kohaldatavad Itaalia karistusõigusnormid „ei ole sobivad“ karistuse nõude seisukohast ning neil ei ole hoiatavat mõju, mis on vajalik, et hoida ära uued samasugused õigusrikkumised. Seejärel palus Euroopa Inimõiguste Kohus Itaalia Vabariiki varustada ennast õiguslike vahenditega, mis võimaldavad nende rikkumiste toimepanijaid sobivalt karistada ja takistada viimastel kasu saada meetmetest, mis on Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga vastuolus, sest aegumist käsitlevate õigusnormide kohaldamine peab olema EIÕK-st tulenevate nõuetega kooskõlas.²⁶

60. Poliitilisemal tasandil on nüüd Euroopa Nõukogu korrupsioonivastane riikide ühendus (GRECO) ka oma esimese (juunis 2008), teise (oktoobris 2008) ja kolmanda (oktoobris 2011) ühise hindamistsükli hindamisaruannetes Itaalia Vabariigi kohta²⁷ märkinud, et kuigi aegumistähtaja teoreetiline kestus ei erine väga palju teiste osalisriikide tähtaja kestusest, takistavad aegumistähtaja arvutamise meetod ja muude tegurite (näiteks korrupsiooniga seotud uurimiste keerukus; aeg, mis võib kuluda õigusrikkumise toimepanemise hetkest kuni hetkeni, mil sellest repressiivorganitele teada antakse; olemasolevad õiguskaitsevahendid; viivitused kriminaalkohtute töös ja nende ülekoormatus) osatähtsus märkimisväärselt saavutamast Itaalias kehtiva karistussüsteemi tõhusust.

20 Soovitus, milles käsitletakse Itaalia 2013. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Itaalia stabiilsusprogrammi (2012–2017) kohta (ELT 2013, C 217, lk 42), vt põhjendus 12 ja soovitus 2.

21 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 29.3.2011, CE:ECHR:2011:0329JUD004735708. Vt eelkõige punktid 95 ja 97 ning punkt 108, milles Euroopa Inimõiguste Kohus märgib, et „võttes arvesse kiiruse ja mõistliku hoolikuse nõuet, mis tuleneb kõnesolevate positiivsete kohustuste mõttest [EIÕK artikkel 2], piisab, kui märkida, et aegumise kohaldamine kuulub vaieldamatult nende Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika kohaselt lubamatute „meetmete“ kategooriasse, sest selle tagajärjel on süüdimõistmine takistatud“.

22 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 7.4.2015, CE:ECHR:2015:0407JUD000688411.

23 Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 7.4.2015, *Cestaro vs. Itaalia*, CE:ECHR:2015:0407JUD000688411, punkt 225.

24 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 7.4.2015, CE:ECHR:2015:0407JUD000688411.

25 Vt selle kohtuotsuse punktid 225, 242 ja 245.

26 Vt selle kohtuotsuse punktid 208 ja 246.

27 Nende aruannetega võib tutvuda GRECO veebisaidil (<http://www.coe.int/fr/web/greco/evaluations>) – hinnang riikide kaupa.

61. Mis puudutab lõpuks rahvusvahelist tasandit, siis Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) soovitas samuti oma hinnangute raames rahvusvahelistes äritehingutes korrupsiooni vastu võitlemise konventsiooni²⁸ elluviimisele Itaalia Vabariigil pikendada karistusseadustikus ette nähtud absoluutse aegumistähtaaja kestust nii, et tagatakse piiriülese korrupsiooni juhtumite eest vastutusele võtmise tõhusus ja järgitakse seega selle konventsiooni artiklis 6 sätestatud nõudeid.²⁹ Seda näibki Itaalia Vabariik olevat teinud, esitades seaduseelnõu, mille Senato (Itaalia senat) 15. märtsil 2017 heaks kiitis.³⁰

62. Mulle näib, et need asjaolud on olulised, kui on vaja mõista siseriiklikku, kuid ka Euroopa konteksti, milles kohtuotsus Taricco jt tehti.

63. Teiseks tuleb märkida, et võttes arvesse kohtuistungil toimunud arutelusid, näib mulle oluline parandada ühekülgset lähenemist, mille valisid pooled ja komisjon, meenutades eripära, mis kujutab endast karistusõiguse olemust.

64. Karistusõigus on nimelt karistamise õigus, mis on seotud mõiste „avalik kord“ enda ja käsitletaval juhul liidu avaliku korraga. See õigus peab seega looma tasakaalu avaliku korra järgimise, põhimõtte, et kõik on selle rikkumise korral seaduse ees võrdsed, ja kriminaalvastutusele võetavate isikute menetluslike õiguste vahel. Ühelgi juhul ei tohi see, kui mõni kriminaalvastutusele võetav või võetud isik tugineb nendele tagatistele, viia subjektiivse õiguseni karistada meelevaldselt või pääseda toime pandud õigusrikkumiste normaalsest ja kaalutud tagajärjest.

VII. Õiguslik analüüs

65. Oma esimese kahe eelotsuse küsimuse raames seab Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) kahtluse alla, kas põhimõtted ja kriteeriumid, mille Euroopa Kohus sedastas kohtuotsuses Taricco jt, on kooskõlas süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttega. Itaalia õiguskorras eeldab see põhimõtte, et aegumistähtaeg on täpselt kindlaks määratud õigusnormis, mis kehtis faktiliste asjaolude toimepanemise hetkel, ning seda ei saa ühelgi juhul kohaldada tagasiulatuvalt, kui see on vastutusele võetavale isikule ebasoodus.

66. Itaalia põhiseadus tagab seega igale isikule õiguse teada enne taunitava teo toimepanekut, kas see kujutab endast õigusrikkumist ning missugust karistust ja aegumistähtaega selle puhul kohaldatakse, kusjuures ühtegi nendest elementidest ei saa hiljem asjaomase isiku kahjuks muuta.

67. Kuna kohustusega, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas, nõutakse liikmesriigi kohtult, et ta jätkaks karistusseadustiku artikli 160 viimases lõigus ja artikli 161 teises lõigus sätestatud õigusnormid poolleilolevates menetlustes kohaldamata – pikendades nii kohaldatavat aegumistähtaega –, siis leiab Corte costituzionale (konstitutsioonikohus), et see kohustus on selle põhimõttega vastuolus.

28 Vt eelkõige 29. novembri 2004. aasta aruanne, mis käsitleb välisriigi ametnikele rahvusvahelistes äritehingutes antava altkäemaksu vastu võitlemise konventsiooni ja 1997. aasta soovitude rahvusvahelistes äritehingutes korrupsiooni vastu võitlemise kohta rakendamist, Itaalia: 2. etapp, punkt 146 jj; 23. märtsi 2007. aasta aruanne 2. etapi soovitude rakendamise kohta, välisriigi ametnikele rahvusvahelistes äritehingutes antava altkäemaksu vastu võitlemise konventsiooni ja uuesti läbi vaadatud 1997. aasta soovitude rakendamine, Itaalia: 2. etapp, soovitus 7 (b), lk 17, ning 16. detsembri 2011. aasta aruanne, mis käsitleb OECD korrupsioonivastase konventsiooni Itaalia poolt rakendamise 3. etappi, punkt 94 jj (aruanded on kättesaadavad järgmisel veebisaidil: <http://www.oecd.org/fr/daf/anti-corruption/italie-conventiondelocdesurlaluttecontrelacorrption.htm>).

29 Selles õigusnormis on nõutud, et kehtestataks „uurimisteks ja jälitustegevuseks piisav tähtaeg“.

30 Seaduseelnõu nr 1844 „Kuriteo aegumist käsitlevad muudatused karistusseadustikus“ („Modifiche al codice penale in materia di prescrizione del reato“), mis on kättesaadav Senato (senat) veebisaidil järgmisel aadressil: <http://www.senato.it/leg/17/BGT/Schede/Ddliter/45439.htm>.

68. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) rõhutab oma seisukoha põhjendamiseks, et kõnesolevad õigusnormid võeti vastu soovist tagada esiteks mõistliku aja järgimine menetluses ja teiseks kriminaalvastutusele võetava isiku õigused. Selles küsimuses tuleb tunnistada, et kohtuotsus Taricco jt üksi ei võimalda eelotsusetaotluse esitanud kohtu kriitikale vastata.

69. Sellegipoolest on ebaõiglane kritiseerida Euroopa Kohut liiga palju selle pärast, et ta seda ei teinud, sest ei Tribunale di Cuneo (Cuneo esimese astme kohus), kes esimese eelotsusetaotluse esitas, ega Itaalia valitsus oma kirjalikes ja suulistes seisukohtades, mille ta esitas kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Taricco jt, ei maininud eripära, mis on seotud aegumiskorra laadi ja selle suhtes kehtivate õigusnormidega Itaalia õiguskorras, mis on ometigi eelotsusetaotluse keskmes – eripära, millele juhib nüüd tähelepanu Corte costituzionale (konstitutsioonikohus).

70. Itaalia kohtute selle täiendava pöördumise tõttu teengi Euroopa Kohtule ettepaneku oma esimest vastust täiendada.

71. Kahtluse alla ei seata seda põhimõtet ennast, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas ja mille kohaselt on liikmesriigi kohus kohustatud jätma karistusseadustiku artikli 160 viimases lõigus ja artikli 161 teises lõigus sätestatud õigusnormid kohaldamata, et tagada tõhus ja hoiatav karistus liidu finantshuve kahjustavate pettuste eest, vaid pigem on vaja täpsustada kriteeriume, mille põhjal otsustatakse, kas seda kohustust tuleb kohaldada.

G. Põhimõte, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas

72. Seisukoht, mida Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) väljendab, on seotud mõistetega, mille tunnused niisugustena, nagu tema neid määratleb, on vastuolus liidu õiguse tõhususe põhimõttega ning on seega selle õigusega vastuolus.

73. Enne kui hakkan analüüsima esitatud küsimusi, tuleb seepärast väga täpselt kindlaks määrata asjaolud, mis niisuguse tulemuseni viivad.

74. Mis puudutab esiteks süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtet – mida nimetatakse ka „seaduslikkuse põhimõtteks karistusõiguses“ või „karistusõiguslikuks seaduslikkuseks“ –, siis see kujutab endast kaasaegse karistusõiguse ühte peamist põhimõtet. Selle põhimõtte töötas välja eelkõige Itaalia karistusõiguse spetsialist Cesare Beccaria, viidates oma kuulsas traktaadis „Kuritegudest ja karistustest“³¹ Montesquieu töödele.³²

75. Traditsiooniliselt nõustutakse, et vastavalt sellele põhimõttele ei saa õigusrikkumist ette heita ega mingit karistust määrata, kui enne faktiliste asjaolude toimepanemist ei olnud neid seaduses kirjeldatud ja kindlaks määratud.

76. Käesolevas kohtuasjas tekitab see põhimõte raskusi ainult seepärast, et Itaalia õigusaktid lisavad Beccaria määratlusele, et aegumiskorra suhtes kohaldatakse seda põhimõtet ja et kurjategijal on siis täielik õigus sellele, et kõik jälitustoimingud tehakse, kohaldades aegumist käsitlevaid õigusnorme niisugusena, nagu need eksisteerisid päeval, mil ta õigusrikkumise toime pani.

77. Mis puudutab teiseks aegumist, siis liidu õigusega ei ole siin vastuolus mitte aegumine ise, vaid selle kord, ning seda ka Itaalia õigusaktidega kehtestatud aegumise peatumist ja katkemist puudutava eripära tõttu.

³¹ 1764.

³² Montesquieu, „*De l'Esprit des Lois* (livre XI, chapitre VI, de la Constitution d'Angleterre)“, 1748.

78. Aegumise katkemise puhul on kõnesolevate õigusnormidega piiratud juhtumeid, mil aegumise arvestamise võib katkestada, sest seda võib teha väheste menetlustoimingute korral, mis võivad olla hiljaks jäänud ja millel pealegi on piiratud tagajärjed. Seega kui leiab aset katkestav toiming, ei too see kaasa seda, et hakatakse arvestama uut tähtaega, mis on esialgse tähtajaga samasugune, vaid üksnes tähtaja pikendamise ainult veerandi võrra selle esialgsest kestusest, kusjuures selle aegumistähtaja pikendamise suhtes ei saa kohaldada uut peatamist ega uut katkestamist ning seda saab niisiis teha ainult üks kord menetluse jooksul.

79. Karistusseadustiku artikli 160 viimase lõigu tõlgendamine koostoimes nimetatud seadustiku artikli 161 teise lõiguga viib seega selleni, et kohaldatavale aegumistähtajale seatakse absoluutne piir. See muutub seeläbi puutumatuks ja omandab sellest seisukohast õigust lõpetava tähtaja aspekti, mida määratletakse traditsiooniliselt nii, et see on seaduses kindlaks määratud tegevustähtaeg, mille arvestamist ei saa – erinevalt aegumisest – ei peatada ega katkestada.³³ See mõiste on seega vastuolus mõiste „aegumine“ endaga, õigusteoreetikud vastandavad neid muide teineteisele.

80. Seoses lähenemisega, mida pooldab Corte costituzionale (konstitutsioonikohus), kes põhjendab oma valikut vajadusega tagada esiteks menetluse mõistlik kestus ning teiseks kriminaalvastutusele võetava isiku õigused, ei ole kohtuotsuses Taricco jt – nagu ma märkisin – kogu teavet, mis võimaldaks sellele vastu vaielda.

81. Tegelikult tuleb vastata küsimusele, millest on tingitud vastuolu karistusseadustiku artikli 160 viimase lõigu ja artikli 161 teise lõigu ning liidu õiguse tõhususe järgimise nõude vahel.

82. Õigus on tegelik ainult siis, kui selle rikkumise eest karistatakse.

83. Kui liidu õiguse kaitse tagamiseks on selles nõutud, et iga rikkumise eest karistatakse, on iga süsteem, mis peaks selle karistuse ellu viima, kuid viib tegelikult selleni, et karistus puudub või esineb ilmne ja suur karistamatuse oht, juba oma määratluse poolest vastuolus liidu õiguse esimese põhimõtte ja tõhususe põhimõttega, millel rajaneb eelkõige ELTL artikkel 325.

84. Kas käsitletaval juhul on see nii?

85. Ma vastan jaatavalt ja seda eelkõige nende liidu finantshuvide vastu toime pandud õigusrikkumiste laadi enda kohta tuvastatu põhjal ja konkreetselt neile omase piiriülesuse tõttu.

86. Majandus- ja rahanduskuritegevuse raames läbi viidavad uurimised peavad võimaldama välja selgitada pettuse raskusastme, mis puudutab selle kestust, ulatust ja kasu, mida sellest saadi. Kujutlegem tähtaegu, mis on vajalikud karussellkäibemaksupettust puudutava uurimise puhul,³⁴ mis hõlmab mitme liikmesriigi territooriumil asuvaid variäriühinguid ja erinevast kodakondsusest kaastoimepanijaid ja kaasosalisi ning mille puhul on tarvis teha tehnilisi uurimistoiminguid, viia läbi palju ülekuulamisi ja vastandamisi ning mahukat raamatupidamis- ja finantsekspertsiisi ning rahvusvahelise õigusosalase ja politseikoostöö meetmete kasutamist. Kohtumenetluse käigus peavad kohtud läbi viima keeruka kriminaalmenetluse, et tuvastada õiglase kohtuliku arutamisega seonduvaid tagatisi austades, missugune vastutusele võetavatest isikutest konkreetselt mille eest vastutab, ning peavad ka silmitsi seisma kaitsjate ja teiste erispetsialistide strateegiaga, mis seisneb selles, et menetluse kestust venitatakse, kuni see aegub.

³³ Vt Cornu, G., „*Vocabulaire juridique*“, Presses universitaires de France, Pariis, 2011.

³⁴ Euroopa Parlament märkis oma 16. mai 2017. aasta resolutsioonis Euroopa Liidu finantshuvide kaitset ja pettusevastast võitlust käsitleva 2015. aasta aruande kohta (2016/2097(INI)), et karussellpettus on üksi vastutav ligikaudu 50 miljardi euro ulatuses käibemaksutulul saamata jäämise eest 2014. aastal.

87. Seda laadi kohtuasjades tundub seega, et uurimisele ja kohtumenetlusele seatud ajaline piir on selgelt ebapiisav, ning erinevad siseriiklikul ja rahvusvahelisel tasandil välja töötatud aruanded näitavad tõesti, et tuvastatud võimetust tuleb ette süstemaatilisel. Karistamatuse oht ei ole siin tingitud kohtute edasilükkamistest, vastutulelikkusest või hooletusest, vaid asjaolust, et õiguslik raamistik ei sobi selleks, et karistada käibemaksupettuste eest, sest siseriiklik seadusandja on kehtestanud ebamõistliku otsuse tegemise tähtaja, mis on liiga lühike ja järgimatu ega võimalda siseriiklikul kohtul – kõigile tehtavatele jõupingutustele vaatamata – määrata toimepandud teo eest normaalset karistust, mis tuleks määrata.

88. Saan aru, et siseriikliku seadusandja üks mure, mida ta püüdis aegumiskorras seadusega ex-Cirielli tehtud muudatustega lahendada, oli võitlus viivituste vastu menetlustes, millele Euroopa Inimõiguste Kohus oli sageli viidanud, ning soov tagada nii kriminaalvastutusele võetavate isikute huvides menetluse mõistlik kestus.

89. Paradoksaalselt toob see muudatus, mis tehti soovist tagada kiire kohtumenetlus, aga kaasa mõiste „mõistlik tähtaeg“ enda moonutamise ning kokkuvõttes takistab head õigusemõistmist.³⁵

90. EIÕK artikli 6 lõike 1 raames määratleb Euroopa Inimõiguste Kohus mõistlikku tähtaega nii, et otsuse tegemise tähtaeg peab olema proportsionaalne juhtumi objektiivse keerukuse, vaidluse tähtsuse ning poolte ja pädevate asutuste suhtumisega.³⁶

91. Tuleb aga tõdeda, et oma olemuselt on õigust lõpetav tähtaeg selle põhimõtte vastand.

92. Õigus mõistlikule tähtajale ei ole õigus karistamatusele ega tohi takistada rikkumise toimepanija tegelikku süüdimõistmist.

93. Õigust lõpetav tähtaeg võib aga anda niisuguse loomuvastase tulemuse.

94. Selles küsimuses arvan, et pean juhtima tähelepanu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi, milles käsitletakse liidu finantshuve kahjustava pettuse vastast võitlust kriminaalõiguse abil, ettepanekule,³⁷ mille kohaldamisala hõlmab rasket käibemaksupettust kui õigusrikkumist. Kui finantshuvide kaitse konventsioonis ei ole aegumistähtaegade küsimust käsitletud, siis finantshuvide kaitse direktiivi ettepaneku artikliga 12 on kehtestatud uus kogum siduvaid ja üksikasjalikke õigusnorme, mis käsitlevad liidu eelarvet kahjustavate kriminaalkorras karistatavate tegude suhtes kohaldatavat aegumiskorda. Liikmesriigid on seega kohustatud ette nägema aegumistähtaja.

35 12. oktoobri 1992. aasta otsuses *Boddaert vs. Belgia* (CE:ECHR:1992:1012JUD001291987, punkt 39) meenutatud Euroopa Inimõiguste Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt näeb EIÕK artikkel 6 tõesti ette, et kohtumenetlused peavad olema kiired, kuid selles õigusnormis on sätestatud ka üldisem hea õigusemõistmise põhimõte. Euroopa Inimõiguste Kohtu arvates tuleb seega leida õiglane tasakaal selle põhinõude erinevate aspektide vahel.

36 Euroopa Inimõiguste Kohtu meelest on juhtum väga keerukas siis, kui on kahtlus, et tegemist on „valgekraade“ kuritegevuse, eelkõige suuremastaabilise pettusega, kuhu on segatud mitu äriühingut ja mis hõlmab keerukaid tehinguid, mille eesmärk on vältida uurimisorganite kontrolli ja millega seoses on vaja läbi viia ulatuslik raamatupidamis- ja finantsanalüüs. Vt eelkõige 1. augusti 2000. aasta otsus *C.P. jt vs. Prantsusmaa*, (CE:ECHR:2000:0801JUD003600997, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika), mis käsitleb majanduslikku ja rahanduslikku juhtumit, mil kuritarvitati äriühingu varasid, usaldust, valmistati võltsitud dokumente ja kasutati neid ning tegeldi kelmusega, milles süüdistati mitmest äriühingust koosnevat rühma ja millesse oli segatud mitu isikut. Selles kohtuasjas otsustas Euroopa Inimõiguste Kohus, et juhtumit iseloomustab eelkõige väga suur keerukus, sest tegemist oli suuremastaabilise pettusega, millesse on segatud mitu äriühingut, et seda liiki õigusrikkumine pannakse toime keerukate tehingute abil, mille eesmärk on vältida uurimisorganite kontrolli, et kohtute eelnev ülesanne seisneb omavahel seotud äriühingute võrgustiku lahtiharutamises ja selle väljaselgitamises, missugune on nendest igäihe vaheliste suhete täpne laad institutsionaalselt, juhtimisalaselt ja rahanduslikult, ning et oli vaja esitada rahvusvahelisi õigusabitaotlusi ja viia läbi ulatuslik raamatupidamis- ja finantsekspektiiv.

37 11. juuli 2012. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ettepanek, COM(2012) 363 final, edaspidi „finantshuvide kaitse direktiivi ettepanek“. Selle direktiivi eesmärk on väidetavalt kehtestada miinimumeeskirjad kuritegude, karistuste ja aegumistähtaegade määratlemiseks liidu finantshuve kahjustava pettuse ja muu ebaseadusliku tegevuse vastase võitluse valdkonnas, eesmärgiga aidata tulemuslikult kaasa tugevamale kaitsele kõnealuseid finantshuve kahjustava kuritegevuse vastu. Sellega püütakse seega tugevdada kaitse taset, mis on praegu tagatud ELL artikli K.3 alusel koostatud konventsiooniga, mis käsitleb Euroopa ühenduste finantshuvide kaitset, allkirjastati Luxembourgis 26. juulil 1995 (EÜT 1995, C 316, lk 48; edaspidi „finantshuvide kaitse konventsioon“) ja mille direktiiv selle konventsiooni ratifitseerinud liikmesriikide puhul asendab.

95. Ehkki finantshuvide kaitse direktiivi ettepanekus on küll ette nähtud pikendatud aegumistähtjad, mis võimaldavad repressiivteenistustel sekkuda piisavalt pika aja jooksul, et võidelda nende õigusrikkumiste vastu tõhusalt, on selles kindlaks määratud ka kohtuotsuse tegemise absoluutne maksimumtähtaeg.

96. Mul jääb ainult üle avaldada oma imestust, et viidatud eelnõus on välja pakutud aegumissüsteem, mis on kopeeritud käesolevas kohtuasjas käsitletava menetluskorra pealt, mille tagajärjed on samasugused nagu karistusseadustiku artikli 160 viimasel lõigul koostoimes artikli 161 teise lõiguga ning mis tundub mulle väärivat sama kriitikat, sest toob tegelikult kaasa samad ohud.

97. Seda liiki õigusnormid viivad tegelikult selleni, et vastutus kohtuasjades otsuse tegemata jätmise eest kantakse üle kohtutele. Unustatakse, et menetluste tõhusus sõltub õigustmõistvate organite käsutuses olevatest vahenditest ning et see, kui neid vahendeid neile ei anta, on alati riugas, mis võib aidata liidu õigusest tulenevatest kohustustest pääseda. Siis valitseb oht, et juhtumid, mida peetakse kõige raskemaks ja keerukamaks, suunatakse „lühiringlusse“, mis ei taga tõhusat ja hoiatavat karistust õigusrikkumise eest ega võimalda eelkõige nende toimepanijate tegevusele piisava tähtja jooksul lõppu teha. Meil on maailma parimad kavatsused, kuid me riskime sellega, et hõlbustame rahapesu või liitu ja tema kodanikke eriti kahjustava ebaseadusliku tegevuse rahastamist, kusjuures kokkuvõttes kahjustatakse alati nende huve.

98. Kuigi mulle tundub seega täiesti õiguspärane näha ette tähtaeg, mida hakatakse arvestama õigusrikkumise toimepanemise päevast ja mille möödumisel ei saa algatada mingit kriminaalvastutusele võtmist, kui selleks ajaks ei ole läbi viidud mingit vastavat uurimist, näib mulle seevastu täiesti hädavajalik, et kui kriminaalmenetlus on juba algatatud, võiks see kulgeda kuni lõpuni, kusjuures iga jälitustoiming kujutab endast toimingut, mis aegumise katkestab, sellest hakatakse arvestama uut tähtaega tervikuna ning ainus piir ja võimalik nõue, millest lähtuda, on mõistliku aja põhimõtte järgimine niisugusena, nagu selle on määratletud Euroopa Inimõiguste Kohus.

99. See nõue lähtuda mõistliku aja põhimõttest on minu arvates nõue, mida peavad järgima kõik liikmesriigid.

100. Liidu finantshuvide kaitse raames viivad liidu õigust ellu liikmesriigid, kes on seega kohustatud järgima harta sätteid. Et harta artikkel 47 ja EIÕK artikli 6 lõige 1 sisaldavad sätteid, mis on sõnastatud menetluse mõistliku aja põhimõtte osas samamoodi, on Euroopa Inimõiguste Kohtu määratlus, mida hiljuti meenutatud, liikmesriikidele siduv.

101. Mulle näib seega, et Euroopa Kohus peaks käsitama mõistet „aegumise katkemine“ nii, et see kujutab endast liidu õiguse autonoomset mõistet, ning määratlema selle nii, et iga menetlustoiming ja iga toiming, mis on selle vajalik jätk, katkestab aegumistähtja, kusjuures sellest toimingust hakatakse arvestama uut tähtaega, mis on esialgselt samasugune, kusjuures juba möödunud menetlustähtaeg ei kehti enam.

102. Üksnes seda liiki määratlus võimaldab tagada kriminaalvastutusele võtmise seda laadi õigusrikkumiste eest.

103. Kuigi läbirääkimistel finantshuvide kaitse direktiivi ettepaneku vastuvõtmise ja Euroopa prokuratuuri loomise üle töötatakse välja pettuse ja kohaldatavate karistuste taseme ühine määratlus, ei saa niisugune ühtlustamine anda rahuldavaid tulemusi, kui sellega ei kaasne ja seda ei toeta tõhusad meetmed uurimiste ja kriminaalvastutusele võtmise valdkonnas ning eelkõige aegumiskord, mis on kogu liidus ühetaoline.

104. Kui see nii ei oleks, oleks Euroopa prokuratuur³⁸ tegelikult „surnult sündinud“ ning koos sellega ka vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala toimimine.

105. Sest kuidas on võimalik nõustuda sellega, et ühtses alas, mis peaks olema vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala, aegub sama liidu finantshuve kahjustav õigusrikkumine ühes liikmesriigis, kuid naaberliikmesriigis võib selle kohta veel teha süüdimõistva kohtuotsuse, mis jõustub?

106. Et niisugune olukord on juba tekkinud, on seega väga oluline saavutada aegumist käsitlevate õigusnormide ühtlustamine, et tagada liidu finantshuvide võrdväärne ja ühetaoline kaitse kõikides liikmesriikides ja vältida nii seda, et kurjategijad jäävad peaaegu karistamata, kasutades kõige soodsamaid kriminaalõigusnorme enda huvides ära, mis tekitaks *forum shopping*'u ohu.³⁹

107. Mis puudutab ülejäänut, siis komisjon juhib juba mitu aastat aina tähelepanu puudujääkide praeguses süsteemis, mida iseloomustab äärmiselt killustatud õiguslik raamistik, mis on tingitud õiguslike traditsioonide ja süsteemide mitmekesisusest, finantshuvide kaitse konventsiooni ratifitseerimisest või ratifitseerimata jätmisest⁴⁰ ning liikmesriikide poliitilistest prioriteetidest kriminaalvaldkonnas.⁴¹ Võttes arvesse kurjategijate liikuvust ja liidu finantshuve kahjustavast ebaseaduslikust tegevusest saadavat kasu ning sellega kaasnevat piiriüleste uurimiste keerukust, leiab komisjon praegu, et selles valdkonnas kohaldatavad siseriiklikud aegumistähtajad ei ole sobivad.⁴²

108. Kõige eelneva põhjal ja lähtudes põhimõttest, mille Euroopa Kohus sedastas kohtuotsuses Taricco jt, arvan, et ELTL artikli 325 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on liitu esindava üldkohtuna tegutsevalt liikmesriigi kohtult nõutud, et ta jätaks karistusseadustiku artikli 160 viimasest lõigust ja artikli 161 teisest lõigust tuleneva absoluutse aegumistähtaja kohaldamata juhul, kui

38 Vt 17. juuli 2013. aasta nõukogu määruse Euroopa prokuratuuri asutamise kohta ettepanek (COM(2013) 534 final) ning 31. jaanuari 2017. aasta määruse eelnõu Euroopa prokuratuuri asutamise kohta (dokument 5766/17). Kui määruse eelnõu vastu võetakse, on Euroopa prokuratuur pädev kõikide liidu finantshuve kahjustavate õigusrikkumiste puhul, mille hulgas on piiriülesed käibemaksupettused. 3. aprillil 2017 teatas 16 liikmesriiki oma kavatsusest hakata tegema tihedamat koostööd Euroopa prokuratuuri loomiseks: Belgia Kuningriik, Bulgaaria Vabariik, Tšehhi Vabariik, Saksamaa Liitvabariik, Kreeka Vabariik, Hispaania Kuningriik, Prantsuse Vabariik, Horvaatia Vabariik, Küprose Vabariik, Leedu Vabariik, Luksemburgi Suurhertsogiriik, Portugali Vabariik, Rumeenia, Sloveenia Vabariik, Slovaki Vabariik ja Soome Vabariik.

39 Vt ka Euroopa Kontrollkoja eriaruande nr 24/2015 „Võitlus ühendusesise käibemaksupettusega: vajatakse täiendavaid jõupingutusi“ punkt 93, milles on märgitud, et „[k]äibemaksupettus on sagedasti seotud organiseeritud kuritegevusega. Ühendusesise pettusega teenitud tulu reinvesteertakse tavaliselt muusse kuritegelikku tegevusse. Seetõttu tuleb liidusise käibemaksupettusega võitlemiseks vastu võtta ühine ja valdkondadevaheline lähenemisviis“ (lk 36).

40 Finantshuvide kaitse konventsioon löi *de facto* mitmekäigulise korra, mis tekitas erinevate õiguslike olukordade mosaiigi, milles olukord sõltus sellest, kas sellel konventsioonil on asjaomases liikmesriigis seadusjõud või mitte.

41 Vt komisjoni 11. detsembri 2001. aasta roheline raamat ühenduse finantshuvide kriminaalõiguskaitse ja Euroopa prokuröri ametikoha loomise kohta (KOM(2001) 715 (lõplik)); komisjoni 26. mai 2011. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa Liidu finantshuvide kaitse kohta kriminaalõiguse ja haldusjuurdluste abil. Terviklik poliitika maksumaksjate raha kaitseks (KOM(2011) 293 (lõplik)); finantshuvide kaitse konventsiooni ettepanek; komisjoni 17. juuli 2013. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa Prokuratuuri asutamine ja Eurojusti reformimine liidu finantshuvide paremaks kaitsmiseks“ (COM(2013) 532 final); komisjoni 27. novembri 2013. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ja riikide parlamentidele Euroopa Prokuratuuri asutamist käsitleva nõukogu määruse ettepaneku läbivaatamise kohta seoses subsidiaarsuse põhimõttega vastavalt protokollile 2 (COM(2013) 851 final) (punkt 2.3); 17. juuli 2013. aasta nõukogu määruse Euroopa prokuratuuri asutamise kohta ettepanek (COM(2013) 534 final) (vt eelkõige finantsselgitus, punkt 1.5, lk 55); 31. jaanuari 2017. aasta määruse eelnõu Euroopa prokuratuuri asutamise kohta (dokument 5766/17) ning lõpuks komisjoni 16. mai 2017. aasta teatis Euroopa Parlamendile, mis on esitatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõike 6 alusel ning milles käsitletakse nõukogu esimese lugemise seisukohta eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb liidu finantshuvide kaitset kriminaalõiguse abil (COM(2017) 246 final) (punkt 3).

42 Vt finantshuvide kaitse direktiivi ettepaneku põhjendus 15 ja komisjoni 26. mai 2011. aasta töödokument, mis on kättesaadav ainult inglise keeles: Commission staff working paper to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Accompanying the document communication from the Commission on the protection of the financial interests of the European Union by criminal law and by administrative investigations: An integrated policy to safeguard taxpayers' money (SEC(2011) 621) (lk 3 ja 4). Vt ka komisjoni 19. juuli 2012. aasta aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Euroopa Liidu finantshuvide kaitse – pettustevastane võitlus – 2011. aasta aruanne“ (COM(2012) 408 final), milles komisjon märkis, et süüdimõistmiste määr on ELi eelarvestavate kuritegudega seotud kohtuasjades liikmesriigiti väga erinev, jäädes vahemikku 14%–80%. Ka Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) analüüsis oma 11. tegevusaruandes seda, kuidas arenesid kohtuasjad, mis käsitlesid tema juhtumeid, liikmesriikides 12 aasta vältel, ning tuvastas „silmnähtavad erinevused riikide vahel, mis puudutab nende suutlikkust jõuda süüdimõistmiseni ELi eelarvega seotud uurimiste ja kohtumenetluste mõistliku tähtaja jooksul“ (lk 42–44 ja eriti tabel lk 43) – aruanne, mis on kättesaadav järgmisel veebisaidil: https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/docs/body/rep_olaf_2010_en.pdf.

niisugused õigusnormid takistavad tõhusate ja hoiatavate karistuste määramist Euroopa Liidu finantshuve kahjustava raske pettuse korral või näevad asjaomase liikmesriigi finantshuve kahjustava raske pettuse juhtumite puhul ette pikemad menetlustähtajad kui liidu finantshuve kahjustavate raske pettuse juhtumite puhul.

109. Arvan ka, et mõistet „aegumise katkemine“ tuleb pidada liidu õiguse autonoomseks mõisteks ja määratleda nii, et iga jälitustoiming ja iga toiming, mis on selle vajalik jätk, katkestab aegumistähtaaja, kusjuures sellest toimingust hakatakse arvestama uut tähtaega, mis on esialgses samasugune, kusjuures juba möödunud aegumistähtaeg ei kehti enam.

H. Tingimused, mille korral on siseriiklikud kohtud kohustatud jätma karistusseadustiku artikli 160 viimase lõigu koostoimes artikli 161 teise lõiguga kohaldamata

1. Kohaldatavad kriteeriumid

110. Põhimõtete kohaselt, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas, on siseriiklikud kohtud kohustatud jätma karistusseadustiku artikli 160 viimase lõigu ja artikli 161 teise lõigu kohaldamata, kui need takistavad „karistuste määramist *olulisel hulgal* liidu finantshuve kahjustavate raskete pettuste juhtudest“.⁴³

111. Kriteeriumid, mille põhjal otsustatakse, kas siseriiklikud kohtud peavad jätma enda karistusseadustiku sätted kohaldamata, on – nagu Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) märgib – ebamäärased ja üldsõnalised. Et kohtuotsuses Taricco jt puuduvad suunised või igasugused muud täpsustused, saab ainult liikmesriigi kohus üheselt mõistetavalt kindlaks määrata juhtumid, mil liidu finantshuve kahjustamine tuleb kvalifitseerida „raskeks“, ja juhtumid, mil asjaomaste aegumist käsitlevate õigusnormide kohaldamine toob kaasa selle, et takistatakse „tõhusate ja hoiatavate karistuste määramist *olulisel hulgal juhtudest*“.⁴⁴

112. Poolelioleva kriminaalmenetluse raames on tõesti praktikas raske liikmesriigi kohtult nõuda, et tema tegevus teeniks niisugust eesmärki nagu võitlus õigusrikkumistega käibemaksu alal, nõudes temalt, et ta jätaaks kohaldamata oma materiaalõigusliku karistusnormi, mis käsitleb süütegude ja karistuste aegumist, kriteeriumi põhjal, mis võib näida tõesti selline, et toob taotletavasse hinnangusse teatava hulga subjektiivsust.

113. Kohtuotsuses Taricco jt sedastatud kriteerium rajaneb süsteemist tuleneva karistamatuse ohu olemasolul.

114. Hinnangu andmine sellele, kas see oht tuleneb süsteemist, võib liikmesriigi kohtule, kes peab vaidluse lahendama, tõesti olla delikaatne ülesanne, sest väliselt võib see ülesanne näida niisugune, mis kätkeb teatavat annust selle kohtu subjektiivsust.

115. Hinnang sellele, kas see oht tuleneb süsteemist, võib mõistagi olla objektiivsete kriteeriumide kohaldamise või kõikidele liikmesriigi kohtutele kohustusliku Itaalia kõrgeima kohtu üldhinnangu tulemus. Kohtuistungil toimunud aruteludest ei ilmne siiski, et niisugune lahendus võiks olla siseriiklikest õigusaktidest lähtudes võimalik. Muide, Itaalia Vabariik – kelle kohta tuleb rõhutada, et tema suhtumine annab tunnistust silmatorkavast soovist leida lahendus, mis sobib kokku ja on kooskõlas liidu õigusega – ei ole suutnud esitada selles küsimuses piisavaid tagatisi.

⁴³ Selle kohtuotsuse punkt 58. Kohtujuristi kursiiv.

⁴⁴ Nimetatud kohtuotsuse punkt 58. Kohtujuristi kursiiv.

116. Ma pakun seega välja, et nimetatud kohustus võiks rajaneda ainult õigusrikkumise laadil, ning selle laadi määrab kindlaks liidu seadusandja.

117. Tõden, et finantshuvide kaitse direktiivi ettepaneku vastuvõtmise eesmärgil toimunud läbirääkimiste raames määratles liidu seadusandja mõiste „liidu finantshuve kahjustav raske rikkumine“ – mille hulka kuulub ka käibemaksupettus – nii, et see hõlmab kõiki õigusrikkumisi, mis on seotud kahe või enama liikmesriigi territooriumiga ja sellega tekitatud kogukahju on vähemalt 10 miljonit eurot, kusjuures see alampiir võidakse uuesti läbi vaadata.⁴⁵

2. Euroopa Kohtu poolt kohtuotsuses Taricco jt sedastatud kohustuse ajaline kehtivus

118. Põhimõtete kohaselt, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas, on liikmesriigi kohus kohustatud jätma vajaduse korral karistusseadustiku artikli 160 viimase lõigu ja artikli 161 teise lõigu pooleliolevates menetlustes kohaldamata ning seda selleks, et tagada vastavalt ELTL artiklile 325 tõhus karistus tuvastatud pettuse eest.

119. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) leiab – nagu ma märkisin –, et liikmesriigi kohus ei saa seda kohustust täita, võttes arvesse süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte kohta ja ulatust Itaalia õiguskorras.

120. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) märgib selles küsimuses, et harta artikkel 53 lubab Itaalia Vabariigil kohaldada omaenese põhiõiguste kaitse taset, kui see on kõrgem kui tase, mis tuleneb harta artikli 49 tõlgendusest, ja võimaldab seega liikmesriigi kohtul olla Euroopa Kohtu sedastatud kohustuse täitmise vastu.

121. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) viitab ka ELL artikli 4 lõikele 2, millele tuginedes on ta seisukohal, et liidu õigus ei saa sundida seda kohustust täitma, ilma et ohtu satuks Itaalia Vabariigi rahvuslik ja eelkõige põhiseaduslik identiteet.

122. Mina ei nõustu tõlgendusega, mille Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) välja pakub.

a) Süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte ulatus liidu õiguses

123. Esiteks tuleb märkida, et meile on teada, et karistus liidu finantshuvide kahjustamise eest kehtestatakse liidu õigusega ning et liikmesriigi kohus on kohustatud tagama selle õiguse ja eriti esmase õiguse tõhususe.

124. Liidu õiguse raames on süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte ette nähtud harta artiklis 49. Vastavalt harta artikli 51 lõikele 1 kohaldatakse seda artiklit liikmesriikidepoolse liidu õiguse kohaldamise korral, nagu see on käsitletaval juhul.

125. Nagu on märgitud selgitustes harta kohta⁴⁶, vastavad artikli 49 lõiked 1 (välja arvatud viimane lause) ja 2 EIÕK artiklile 7. Harta artikli 52 lõike 3 kohaselt on hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad EIÕK-ga tagatud õigustele, samad, mis on neile ette nähtud nimetatud konventsiooniga, kusjuures see säte ei takista liidu õiguses ulatuslikuma kaitse kehtestamist.

⁴⁵ Oma finantshuvide kaitse direktiivi ettepaneku põhjenduses 14 leidis komisjon, et raskete pettuste juhtumid tuleb määratleda, „viidat[es] teatavale rahas väljendatud üldisele miinimumkahjule, mida on kuritegeliku käitumisega tekitatud liidu [...] eelarvele“.

⁴⁶ Vt selgitused põhiõiguste harta kohta (ELT 2007, C 303, lk 17).

126. Kohtuotsuse Taricco jt punktides 54–56 otsustas Euroopa Kohus, et harta artiklis 49 sätestatud põhimõte hõlmab ainult õigusrikkumiste määratlust ja nende suhtes kohaldatavate karistuste taset. Kuna see põhimõte ei laiene aegumistähtaegade kindlaksmääramisele, otsustas ta niisiis, et selle põhimõttega ei ole vastuolus see, kui liikmesriigi kohus kohaldab poolelioleva menetluse suhtes pikemat aegumistähtaega, kui oli nähtud ette õigusrikkumise toimepanemise hetkel.

127. See hinnang on kooskõlas Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga, mis käsitleb süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte ulatust.

128. Aegumist käsitlevate õigusnormide kohaldamise üldpõhimõtted on Euroopa Inimõiguste Kohus kokkuvõtlikult esitanud oma otsuses Coëme jt vs. Belgia⁴⁷ ning neid hiljuti kinnitanud taas oma otsustes Previti vs. Itaalia⁴⁸ ja Borcea vs. Rumeenia.⁴⁹

129. EIÕK artiklis 7 on ette nähtud süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõte: „[s]amal ajal kui see keelab konkreetselt laiendada olemasolevate õigusrikkumiste kohaldamisala faktilistele asjaoludele, mis varem ei olnud õigusrikkumised, kohustab see ka mitte kohaldama karistusõigusnormi laiendavalt ja süüdistatava kahjuks, näiteks analoogia alusel. Sellest järeldub, et õigusrikkumised ja karistused nende eest peavad olema seaduses selgelt kindlaks määratud. See tingimus on täidetud, kui õigussubjekt võib asjassepuutuva õigusnormi sõnastuse ja vajaduse korral selle põhjal, kuidas kohtud on seda tõlgendanud, mõista, missugused teod ja tegevused toovad kaasa tema kriminaalvastutuse“.⁵⁰

130. Euroopa Inimõiguste Kohtu sõnul „kohaldatakse [EIÕK] artiklis 7 sätestatud tagasiulatuvat jõudu käsitlevaid õigusnorme ainult õigusnormide suhtes, milles on määratud kindlaks õigusrikkumised ja karistused nende eest“.⁵¹ Nii arvab Euroopa Inimõiguste Kohus, et ta peab veenduma, kas „hetkel, mil süüdistatav pani toime teo, mille tõttu võeti ta kriminaalvastutusele ja mõisteti võib-olla süüdi, oli olemas õigusnorm, mille kohaselt oli see tegu karistatav, ning ega mõistetud karistus ei ületanud selles õigusnormis kindlaks määratud piire“.⁵²

131. Seevastu kohtuotsuses Coëme jt vs. Belgia⁵³ leidis Euroopa Inimõiguste Kohus, et siseriiklikel kohtutel on mõistlik kohaldada menetlusnormide korral põhimõtet *tempus regit actum*, st käsitletaval juhul tuleks kohaldada pooleliolevate menetluste suhtes otsekohe seadusi, millega aegumist käsitlevaid õigusnorme muudetakse.

132. Euroopa Inimõiguste Kohtu sõnul ei rikuta aegumistähtaegu pikendava seaduse kohese kohaldamisega EIÕK artiklit 7, „sest seda õigusnormi ei saa tõlgendada nii, et see takistab aegumistähtaegade pikendamist menetlusnormi kohese kohaldamisega, kui faktilised asjaolud, mida süüks pannakse, ei ole kunagi aegunud“.⁵⁴ Euroopa Inimõiguste Kohus kvalifitseeris seega aegumist käsitlevad õigusnormid „menetlusnormideks“. Ta märgib, et aegumist käsitlevates õigusnormides ei ole määratud kindlaks õigusrikkumisi ja karistusi nende eest ning neid ei saa tõlgendada nii, et nendega on kehtestatud asja arutamise eeltingimus.⁵⁵

47 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 22.6.2000, CE:ECHR:2000:0622JUD003249296.

48 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 12.2.2013, CE:ECHR:2013:0212DEC000184508.

49 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 22.9.2015, CE:ECHR:2015:0922DEC005595914.

50 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 22.6.2000, Coëme jt vs. Belgia, CE:ECHR:2000:0622JUD003249296, punkt 145.

51 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 22.9.2015, Borcea vs. Rumeenia, CE:ECHR:2015:0922DEC005595914, punkt 60.

52 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 22.6.2000, Coëme jt vs. Belgia, CE:ECHR:2000:0622JUD003249296, punkt 145.

53 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 22.6.2000, CE:ECHR:2000:0622JUD003249296.

54 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 22.9.2015, CE:ECHR:2015:0922DEC005595914, punkt 64.

55 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 12.2.2013, Previti vs. Itaalia, CE:ECHR:2013:0212DEC000184508, punkt 80. Et kvalifitseerida õigusnorm materiaalse või menetlusliku karistusõiguse alla kuuluvaks, analüüsis Euroopa Inimõiguste Kohus, mil määral mõjutab see õigusnorm õigusrikkumise kvalifikatsiooni või karistuse rangust. 17. septembri 2009. aasta otsuses Scoppola vs. Itaalia (CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, punktid 110–113) märkis Euroopa Inimõiguste Kohus kõigepealt, et õigusnorm, mis on siseriiklikus õiguses kvalifitseeritud menetlusnormiks, mõjutab määratava karistuse rangust, ning otsustas siis, et see säte kuulub tegelikult materiaalse karistusõiguse alla ja selle suhtes kohaldatakse artikli 7 lõike 1 viimast lauset.

133. Oma otsuses *Previti vs. Itaalia*⁵⁶ kvalifitseeris Euroopa Inimõiguste Kohus seadusega ex-Cirielli kehtestatud uued aegumist käsitlevad õigusnormid menetlusnormideks. Meenutagem, et kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus *Taricco jt*, käsitleti sama seadusega tehtud põhjalikke muudatusi, mis meid seega praegu huvitavad.

134. Kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus *Previti vs. Itaalia*⁵⁷, paluti Euroopa Inimõiguste Kohtul eelkõige hinnata, kas uute aegumistähtaegade kohaldamise tingimused on EIÕK artiklis 7 sätestatud nõuetega kooskõlas. Sel juhul kurtis avaldaja, kelle kassatsioonkaebus oli menetlemisel, et tema suhtes ei kohaldata aegumistähtaaja lühendamist, mis oli korruptsiooni puhul ette nähtud, nimelt lühendamist 15 aastalt 8 aastale. Vastavalt üleminekukorrale, mille seadusandja oli ette näinud, kohaldata uusi, süüdistatavale soodsamaid õigusnorme aegumise alal iga menetluse suhtes, mis oli seaduse jõustumise hetkel pooleli, v.a Corte suprema di cassazione (kassatsioonikohus) pooleliolevad menetlused, mille tõttu jäi avaldaja faktiliselt nende kohaldamisalast välja.

135. Oli seega vaja selgitada välja, kas õigusnormide suhtes, millega on määratud kindlaks aegumistähtajad, ning õigusnormide suhtes, millega on määratud kindlaks süüteod ja karistused nende eest, kohaldatakse tagasiulatuvat jõudu käsitlevaid erinorme, mille kohaselt on leebematel karistusõiguslikel normidel tagasiulatuv jõud.

136. Et vastata sellele küsimusele ja hinnata seega, kas kriitika, et on rikutud EIÕK artiklit 7, on põhjendatud, püüdis Euroopa Inimõiguste Kohus vastata küsimusele, kas seadus ex-Cirielli sisaldas materiaalsoiguslikke karistusnorme.

137. Ta vastas eitavalt, kvalifitseerides seadusega ex-Cirielli tehtud õigusaktide muudatused „menetlusnormideks“.

138. Lähtudes oma väljakujunenud praktikast, meenutas Euroopa Inimõiguste Kohus, et aegumist käsitlevaid õigusnorme, milles ei ole kindlaks määratud õigusrikkumisi ja karistusi nende eest, võib tõlgendada nii, et nendega on kehtestatud lihtsalt asja arutamise eeltingimus ja need võib seega kvalifitseerida „menetlusnormideks“.⁵⁸

139. Euroopa Inimõiguste Kohus otsustas seega, et vastupidi õigusnormidele, milles on kindlaks määratud õigusrikkumised ja karistused nende eest,⁵⁹ ei ole EIÕK artikliga 7 vastuolus niisiis see, kui pooleliolevate menetluste suhtes kohaldatakse otsekohe (*tempus regit actum*) seadust, millega aegumistähtaegu pikendatakse, kui süükohtuotsused faktilised asjaolud ei ole kunagi aegunud⁶⁰ ja kui puudub omavoli.⁶¹

140. Et seadusega ex-Cirielli kehtestatud aegumist käsitlevad õigusnormid tuli kvalifitseerida „menetlusnormideks“ ja üleminekukord ei tundunud ei ebamõistlik ega meelevaldne, otsustas Euroopa Inimõiguste Kohus, et miski EIÕK-s ei takista Itaalia seadusandjal reguleerida nende õigusnormide kohaldamist menetluste suhtes, mis olid seaduse jõustumise hetkel pooleli.

56 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 12.2.2013, CE:ECHR:2013:0212DEC000184508.

57 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 12.2.2013, CE:ECHR:2013:0212DEC000184508.

58 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 12.2.2013, CE:ECHR:2013:0212DEC000184508, punkt 80.

59 Vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale kohaldatakse EIÕK artiklis 7 sätestatud tagasiulatuvat jõudu käsitlevaid õigusnorme ainult õigusnormide suhtes, milles on määratud kindlaks õigusrikkumised ja karistused nende eest. Neid ei kohaldata põhimõtteliselt menetlusnormide suhtes, mille kohese kohaldamise vastavalt põhimõttele *tempus regit actum* leidis Euroopa Kohus olevat mõistliku.

60 Vt eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 22.6.2000, *Coëme jt vs. Belgia*, CE:ECHR:2000:0622JUD003249296, punkt 149.

61 Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 12.2.2013, *Previti vs. Itaalia*, CE:ECHR:2013:0212DEC000184508, punktid 80–85.

141. Kõige selle põhjal arvan, et võttes arvesse harta artikli 49 sõnastust ja Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat, mis käsitleb EIÕK artiklis 7 sätestatud süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte ulatust, ei takista miski liikmesriigi kohtul talle liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmisel jätta karistusseadustiku artikli 160 viimane lõik ja artikli 161 teine lõik pooleliolevate menetluste suhtes kohaldamata.

142. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) leiab veel, et kohtuotsuses Taricco jt sedastatud põhimõtted on vastuolus EIÕK artiklis 7 sätestatud nõuetega ja eelkõige ennustatavuse nõudega, sest asjaomased isikud ei saanud faktiliste asjaolude hetkel kehtinud õiguslikku raamistikku arvestades mõistlikult ette näha, et liidu õigus ja eelkõige ELTL artikkel 325 kohustavad kohtunikke jätkama karistusseadustiku artikli 160 viimase lõigu ja artikli 161 teise lõigu kohaldamata.⁶²

143. Mulle näib aga, et asjaomastele isikutele ei saanud olla teadmata, et faktilised asjaolud, mida neile praegu ette heidetakse, võivad kaasa tuua nende kriminaalvastutuse, ning lõpliku süüdimõistmise korral võidakse neile määrata seaduses ette nähtud karistus. Hetkel, mil need teod toime pandi, kujutasid need endast õigusrikkumisi ning karistused ei ole rangemad kui need, mida kohaldati faktiliste asjaolude asetleidmise hetkel. Ma ei arva, et kui liikmesriigi kohus täidab selle kohustuse, kannavad kõnesolevad isikud suuremat kahju kui kahju, mida nad oleksid kandnud ajal, mil õigusrikkumine toime pandi.

b) Harta artikli 53 ulatus

144. Seejärel osutab Corte costituzionale (konstitutsioonikohus), et harta artikkel 53 ei võimalda täita kohustust, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas.

145. Ta peab silmas tõlgendust, mille kohaselt lubab harta artikkel 53 Itaalia Vabariigil kohaldada oma põhiseadusega tagatud põhiõiguste kaitse taset, sest see on kõrgem, kui tuleneb harta artikli 49 tõlgendusest, ning jätta sellele artiklile tuginedes täitmata kohustus, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas.

146. Niisugune tõlgendus võimaldaks liikmesriigi kohtul jätta see kohustus täitmata, kui see nõuab kohtult, et ta jätaks kõnesolevad aegumist käsitlevad õigusnormid pooleliolevates menetlustes kohaldamata.

147. Eelotsuse küsimused, mille Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) meile esitab, tõstatavad seega küsimuse, missugune kaalutlusruum on liikmesriikidel selle põhiõiguste kaitse taseme kindlaksmääramisel, mille nad soovivad liidu õiguse kohaldamise raames tagada.

1) Sissejuhatavad märkused⁶³

148. Ehkki hartaga kaitstud õiguste tõlgendamisel tuleb tõesti püüelda kõrge kaitse taseme poole – nagu võib järeldada harta artikli 52 lõikest 3 ja artikli 52 lõiget 4 käsitlevatest selgitustest –, tuleb siiski täpsustada, et kaitse tase peab olema „liidu õigusele vastav“, nagu on muide täpsustatud nendes selgitustes endas.

149. Meenutatakse põhimõtet, mis on põhiõiguste tõlgendamist liidus juba pikka aega suunanud, st põhimõtet, et põhiõiguste kaitse liidus tuleb tagada selle struktuuri ja eesmärkide raames.⁶⁴ Seejuures ei ole tähtsusetu, et harta preambulis on mainitud liidu põhieesmärke, mille hulgas on vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomine.

⁶² Euroopa Inimõiguste Kohtu otsus, 22.9.2015, *Borcea vs. Rumeenia*, CE:ECHR:2015:0922DEC005595914, punkt 59.

⁶³ Need kaalutlused on toodud minu kohtuasjas *Melloni* (C-399/11, EU:C:2012:600) esitatud ettepaneku punktides 106–112.

⁶⁴ Vt kohtuotsus, 17.12.1970, *Internationale Handelsgesellschaft* (11/70, EU:C:1970:114, punkt 4).

150. Ei ole seega võimalik arutleda ainult teemal, kas põhiõiguste kaitse tase peab olema kõrgem või madalam, võtmata arvesse liidu tegevusega seotud nõudeid ja liidu õiguse eripära.

151. Põhiõigused, mida tuleb kaitsta, ja nende kaitse tase peegeldavad konkreetse ühiskonna valikuid küsimuses, missugune on õiglane tasakaal üksikisiku ja selle kogukonna huvide vahel, millesse ta kuulub. Selle kindlaksmääramine on tihedalt seotud hinnangutega, mis asjaomast õiguskorda iseloomustavad, eelkõige selle ühiskondlikku, kultuurilist ja ajaloolist konteksti arvesse võttes, ega ole seega automaatselt ülekantav muudele kontekstidele.

152. Harta artikli 53 tõlgendamine nii, et see võimaldab liikmesriikidel kohaldada liidu õiguse kohaldamisalas oma põhiseaduslikku normi, mis tagab asjaomase põhiõiguse kõrgema kaitse taseme, viib seega selleni, et eiratakse asjaolu, et põhiõiguste kaitse taseme kindlaksmääramise ülesande puhul tuleb vägagi arvesse võtta konteksti, milles seda tehakse.

153. Seega isegi juhul, kui eesmärk on saavutada põhiõiguste kaitse kõrge tase, eeldab liidu õiguse eripära, et liikmesriigi põhiseaduse tõlgendusest tulenev kaitse tase ei ole liidu tasemele automaatselt üle kantav ega liidu õiguse kohaldamise kontekstis ka siduv.

154. Hinnates, milline põhiõiguste kaitse tase tuleb liidu õiguskorras tagada, tuleb võtta arvesse liidu tegevusega seonduvaid erihuve. Nii on see eelkõige liidu õiguse kohaldamise ühetaolisusega, mis tuleb tagada, ning vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala ülesehitamisega seotud nõuetega. Nende erihuvide tõttu peab põhiõiguste kaitse tase olema erinev, olenedes erinevatest mängusolevatest huvidest.

2) Õiguslik hinnang

155. Samadel põhjustel, nagu Euroopa Kohus esitas 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsuses Melloni⁶⁵, ei saa minu arvates nõustuda harta artikli 53 tõlgendusega, mille Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) välja pakub.

156. Niisuguse tõlgendusega rikutakse liidu õiguskorra ühte põhitunnust, nimelt liidu õiguse esimuse põhimõtet. See tõlgendus võimaldab liikmesriigil olla selle vastu, et täidetakse Euroopa Kohtu sedastatud kohustus, mis on hartaga täielikus kooskõlas, põhjendusel et selle kohustusega ei järgita selle riigi põhiseadusega tagatud põhiõiguste kaitse kõrgemat taset.

157. Näiteks meenutas Euroopa Kohus 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsuses Melloni⁶⁶, et liidu õiguse esimuse põhimõtte kohaselt ei saa asjaolu, et liikmesriik tugineb siseriikliku õiguse sätetele, isegi kui need on põhiseaduse sätted, mõjutada liidu õiguse toimet selle riigi territooriumil.⁶⁷

158. Juhuks kui liidu õigusakt eeldab siseriiklikke rakendusmeetmeid, on harta artiklis 53 kinnitatud, et riigi ametiasutustel ja kohtutel on õigus kohaldada põhiõiguste kaitse siseriiklikke standardeid. Euroopa Kohus on siiski täpsustanud, et see ei tohi kahjustada hartas ette nähtud kaitse taset niisugusena, nagu seda hartat on tõlgendanud Euroopa Kohus, ega liidu õiguse esimuslikkust, ühtsust ja tõhusust.⁶⁸

159. Oma ettepanekus kohtuasjas Melloni⁶⁹ eristasin olukordi, kus kaitse tase, mis tuleb põhiõigusele liidu tegevuses tagada, on liidu tasandil kindlaks määratud, olukordadest, kus seda kaitse taset ei ole ühiselt kindlaks määratud.

⁶⁵ C-399/11, EU:C:2013:107.

⁶⁶ C-399/11, EU:C:2013:107.

⁶⁷ Punkt 59 ja selles kohtuotsuses viidatud kohtupraktika.

⁶⁸ Kohtuotsus, 26.2.2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107), punkt 60.

⁶⁹ C-399/11, EU:C:2012:600.

160. Esimesel juhul väitsin, et see, kui liikmesriik tugineb tagantjärele oma kõrgema kaitse taseme säilitamisele, toob kaasa liidu seadusandja saavutatud tasakaalu rikkumise ja nurjab seega liidu õiguse kohaldamise. Kaitse tase määrati kindlaks nii, et see vastaks liidu asjaomase tegevuse eesmärkidele. See peegeldab tasakaalu liidu tegevuse tõhususe tagamise vajaduse ja põhiõiguste piisava kaitstuse vajaduse vahel.

161. Seevastu teisel juhul on liikmesriikidel suurem kaalutlusruum, kui nad kohaldavad liidu õiguse kohaldamisalas põhiõiguste kaitse taset, mille nad soovivad siseriiklikus õiguskorras saavutada. Rõhutasin siiski, et see kaitse tase peab siis olema kooskõlas liidu õiguse õige kohaldamisega ega tohi rikkuda teisi põhiõigusi, mida liidu õigusega kaitstakse.

162. ELTL artikli 325 kohaselt eeldab liidu finantshuvide kaitse siseriiklikke rakendusmeetmeid. Viimased peavad tagama vastavalt võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtetele neid huve kahjustavate õigusrikkumiste ärahoidmise seeläbi, et määratakse kriminaalkaristused, mis peavad olema tõhusad ja hoiatavad. Käsitletaval juhul püüab Euroopa Kohus nõudega, et siseriiklikud kohtud jätavad kõnesolevad aegumist käsitlevad õigusnormid pooleliolevates menetlustes kohaldamata, tagada selle eesmärgi saavutamise nii, et järgitakse harta artiklit 49, ja kooskõlas EIÖK artiklis 7 ette nähtud süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte tunnustatud ulatusega.

163. Praegusel hetkel ei ole mõistagi liidu tasandil ühiselt kindlaks määratud, milline ulatus peab süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõttel olema ja missugune kaitse tase tuleb seejuures kriminaalvastutusele võetavale isikule tagada, kui kohaldatakse aegumist käsitlevaid õigusnorme.⁷⁰ Järelikult on liikmesriikidel põhimõtteliselt suurem kaalutlusruum kõrgema kaitse taseme kohaldamisel, kuid siiski tingimusel, et see tagab liidu õiguse esimuse ja tõhususe.

164. Tuleb aga teha kolm märkust.

165. Esiteks tuleb märkida, et ehkki aegumist käsitlevaid õigusnorme ei ole tõesti ühtlustatud, kujutab harta artikli 47 lõikes 2 sätestatud mõistliku tähtaja põhimõte endast – samamoodi nagu see õigusakt, milles see on sätestatud – niisuguse ühtlustatud normi arhetüüpi, millele saab otse tugineda.

166. Teiseks rikutakse Itaalia põhiseaduse artikli 25 lõikes 2 nimetatud kaitse taseme kohaldamisega, millele Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) tugineb, liidu õiguse esimust, sest see võimaldab seista vastu Euroopa Kohtu sedastatud kohustusele, mis on kooskõlas mitte üksnes hartaga, vaid ka Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga.

167. Lõpuks tuleb kolmandaks märkida, et selle kohaldamisega rikutakse liidu õiguse tõhusust, sest kõnesolevate liidu finantshuve kahjustavate rikkumiste eest ei saa absoluutset aegumistähtaega arvestades mõista lõplikult süüdi ning nende toimepanijad jäävad seega karistamata.

168. Arvan niisiis, et harta artikkel 53 ei võimalda liikmesriigi kohtul – põhjendusel et nimetatud kohustusega ei järgita selle riigi põhiseadusega tagatud kõrgemat põhiõiguste kaitse taset – olla selle kohustuse täitmise vastu, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas.

⁷⁰ Finantshuvide kaitse direktiivi ettepaneku ja Euroopa prokuratuuri asutamise raames püüame me saavutada kaitse taseme niisugust ühtlustamist, määratledes ühiselt liidu finantshuve kahjustava pettuse ning ühtlustades kohaldatavad karistused ja aegumist käsitlevad õigusnormid. Kuigi nendes materjalides ei ole käsitletud küsimust, kas aegumist käsitlevad õigusnormid on menetlus- või materiaalõigusnormid, ega lahendatud nende tagasiulatava jõu küsimust, peab liidu seadusandja või Euroopa Kohus seda tingimata käsitlema, et tagada liidu õiguse kohaldamise vajalik ühetaolisus ning võtta arvesse vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala ülesehitamisega seotud nõudeid. Niisugusel juhul kerkib küsimus, kas me järgime Euroopa Inimõiguste Kohtu tõlgendust, et harta artikli 49 tõlgendus oleks kooskõlas EIÖK artiklis 7 sätestatud põhimõtte tunnustatud ulatusega, kusjuures meenutan, et Euroopa Inimõiguste Kohus leiab, et aegumist käsitlevad õigusnormid kujutavad endast menetlusnorme, mida võib pooleliolevate menetluste suhtes vastavalt põhimõttele *tempus regit actum* otsekohe kohaldada, kui see kohaldamine on mõistlik ega ole meelevaldne.

c) Itaalia Vabariigi põhiseadusliku identiteedi austamine

169. Kolmas eelotsuse küsimus, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus on esitanud, käsitleb ELL artikli 4 lõike 2 ulatust.

170. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) on nimelt seisukohal, et kohustus, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas, võib seepärast, et sellega rikutakse Itaalia põhiseadusliku korra ülimuslikku põhimõtet, milleks on süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõte, kahjustada Itaalia Vabariigi rahvuslikku ja eelkõige põhiseaduslikku identiteeti.

171. Ta rõhutab, et liidu õigust – nagu ka seda, kuidas Euroopa Kohus on seda õigust tõlgendanud – ei saa käsitada nii, et sellega kohustatakse liikmesriiki loobuma oma põhiseadusliku korra ülimuslikest põhimõtetest, mis määravad ära tema rahvusliku identiteedi. Seega sõltub Euroopa Kohtu otsuse täitmine alati sellest, kas otsus on kooskõlas liikmesriigi põhiseadusliku korraga, mida peavad hindama siseriiklikud kohtud ja käsitletaval juhul Itaalias Corte costituzionale (konstitutsioonikohus).

172. Seisukoht, mille ma soovitan Euroopa Kohtul käesolevas kohtuasjas võtta, ei vii selleni, et eitatakse vajadust võtta arvesse liikmesriikide rahvuslikku identiteeti, mille hulka kuulub kahtlemata põhiseaduslik identiteet.⁷¹

173. Mulle ei ole teadmata, et liit on kohustatud – nagu on nähtud ette ELL artikli 4 lõikes 2 – austama liikmesriikide rahvuslikku identiteeti, mis on „omane nende poliitilistele ja põhiseaduslikele põhistruktuuridele“.

174. Mulle ei ole ka teadmata, et harta preambulis on meenutatud, et liit peab oma tegevuses liikmesriikide rahvuslikku identiteeti austama.

175. Seega võib liikmesriik, kes leiab, et esmase või teisese õiguse säte kahjustab tema rahvuslikku identiteeti, selle sätte ELL artikli 4 lõike 2 alusel vaidlustada.

176. Ma ei arva sellegipoolest, et käsitletaval juhul oleks meil tegemist niisuguse olukorraga.

177. Kõigepealt tuleb märkida, et Euroopa Kohus on alati leidnud, et see, kui tuginetakse kas liikmesriigi põhiseaduses sõnastatud põhiõiguste või riigi põhiseaduslikule struktuurile omaste põhimõtete rikkumistele, ei saa mõjutada liidu institutsioonide vastu võetud akti kehtivust või selle toimet selle liikmesriigi territooriumil ning seda seepärast, et kaitsta liidu õiguse ühtsust ja tõhusust. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt saab nende aktide kehtivust seega hinnata ainult liidu õigusest lähtudes.⁷²

178. Seejärel tuleb märkida, et ma ei ole veendunud, et pikema aegumistähtaja kohe kohaldamine – täites kohustust, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas – võib Itaalia Vabariigi rahvuslikku identiteeti kahjustada.

179. Seda, mis kuulub põhiõiguse kaitse nõudliku lähenemise alla, ei tohi ajada segi rahvusliku identiteedi või täpsemalt liikmesriigi põhiseadusliku identiteedi rikkumisega. Käsitletaval juhul on küll tegemist Itaalia põhiseadusega kaitstava põhiõigusega, mille tähtsust ei saa alahinnata, kuid see ei tähenda siiski, et siin võib tulla kõne alla ELL artikli 4 lõike 2 kohaldamine.

⁷¹ Vt selle kohta eelkõige Simon, D. „L'identité constitutionnelle dans la jurisprudence de l'Union européenne“, *„L'identité constitutionnelle saisie par les juges en Europe“*, Éditions A. Pedone, Pariis, 2011, lk 27; Constantinesco, V. „La confrontation entre identité constitutionnelle européenne et identités constitutionnelles nationales, convergence ou contradiction? Contrepoint ou hiérarchie?“, *„L'Union européenne: Union de droit, Union des droits – Mélanges en l'honneur de Philippe Manin“*, Éditions A. Pedone, Pariis, 2010, lk 79, ja samas teoses Mouton, J.-D. „Réflexions sur la prise en considération de l'identité constitutionnelle des États membres de l'Union européenne“, lk 145.

⁷² Vt kohtuotsus, 17.12.1970, Internationale Handelsgesellschaft (11/70, EU:C:1970:114, punkt 3).

180. Lisaks ei näita Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) ära põhjuseid, miks tuleb süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte kõikidele aspektidele omistada põhiseadusliku korra „ülimusliku“ põhimõtte staatus,⁷³ ega põhjuseid, miks võib pikema aegumistähtaja kohe kohaldamine seega Itaalia Vabariigi põhiseadusliku identiteedi ohtu seada.

181. Märgin, et Itaalia põhiseaduses on „aluspõhimõtete“ kvalifitseeritavad põhimõtted loetletud artiklites 1–12 ning süütegude ja karistuste seaduses sätestatuse põhimõtte puhul on see, et nimetatud põhimõtte võiks olla aluspõhimõtte, seega *a priori* välistatud.

182. Teame, et põhimõtte ulatus ja koht Itaalia põhiseaduslikus korras võib tuleneda ka põhiseadust käsitlevast kohtupraktikast.

183. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) on aga juba kinnitanud, et nn „vastupiiride“ menetluse algatamine võib olla põhjendatud ainult tulenevalt aluspõhimõtte „kõvast tuumikust“, v.a erinevad instituudid, milles see õigus võib aegade jooksul olenevalt aja nõuetest konkreetselt avalduda ja kujuneda.⁷⁴

184. Ühes hiljutises kohtuotsuses kinnitas Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) seda lähenemist, kinnitades, et põhiseadusliku korra „ülimuslikud“ ehk „aluspõhimõtted“ on need, mis kujundavad selle korra identiteedi ja moodustavad Itaalia põhiseaduse „kõva tuumiku“.⁷⁵

185. Lisaks täpsustas Itaalia Vabariik kohtuasjas, milles tehti 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus Gauweiler jt⁷⁶, esitatud seisukohtade punktides 10 ja 11 ning konkreetselt oma selgitustes nn „vastupiiride“ menetluse algatamise kohta, et tema põhiseadusliku korra ülimuslikud ehk aluspõhimõtted – mille rikkumine liidu õigusaktiga õigustab selle menetluse algatamist⁷⁷ – vastavad peamistele põhiseaduslikele tagatistele, näiteks Itaalia Vabariigi demokraatlikkus, mis on nähtud ette Itaalia põhiseaduse artiklis 1, või ka inimeste võrdsuse põhimõtte, mis on sätestatud selle artiklis 3, ning nendega ei kaasne menetluslikke tagatisi – nii tähtsad kui need ka ei oleks.

186. Eelnevat arvestades ei ole ma seega veendunud, et kohustus, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas ja mille tõttu peab liikmesriigi kohus kohaldama poolelioleva menetluse suhtes otsekohe pikemat aegumistähtaega, kui oli nähtud ette õigusrikkumise toimepanemise hetkel kehtinud seaduses, võib kahjustada Itaalia Vabariigi rahvuslikku identiteeti.

73 Staatus, mis aluspõhimõttel põhiseaduslikus korras on, on loonud eelkõige Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) (vt 17. detsembri 1973. aasta kohtuotsus nr 183/73 ja 8. juuni 1984. aasta kohtuotsus nr 170/84), viidates mõnikord põhiseadusliku korra „aluspõhimõtetele“ või „ülimuslikele põhimõtetele“ või ka „inimese võorandamatutele õigustele“, ilma et ta teeks nende mõistete vahel selget vahet. Näib siiski, et eksisteerib märkimisväärne erinevus, sest Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) arvates sõltub rahvusvahelise lepingu ratifitseerimine sellest, kas on järgitud Itaalia põhiseaduse kõiki sätteid, samas kui liidu õiguse esimene sõltub ainult sellest, kas on järgitud tema ülimuslikke põhimõtteid.

74 Vt Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) 2. veebruari 1982. aasta otsuse nr 18/82 õiguslike põhjenduste punkt 4: „il diritto alla tutela giurisdizionale si colloca al dichiarato livello di principio supremo solo nel suo nucleo più ristretto ed essenziale“ e „tale qualifica non può certo estendersi ai vari istituti in cui esso concretamente si estrinseca e secondo le mutevoli esigenze [in cui] storicamente si attegge“ (vaba tõlge: „õigus kohtulikule kaitsele on ülimuslik põhimõtte üksnes osas, mis puudutab selle kõige kitsamat ja peamist tuuma“, ning „see kvalifikatsioon ei saa kindlasti laieneda erinevatele instituutidele, milles see õigus võib konkreetselt avalduda ja kujuneda, olenedes erinevatest ajaloolistest nõuetest“).

75 Vt selle kohta Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) 22. oktoobri 2014. aasta otsus nr 238/2014, punkt 3.2.

76 C-62/14, EU:C:2015:400.

77 Tundub, et Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) on põhjendanud nn „vastupiiride“ menetluse algatamist kahes olukorras, millest üks oli kollisioon siseriikliku õigusnormi ja konkordaadi (Concordato) vahel (2. veebruari 1982. aasta kohtuotsus nr 18/82 (sentenza n. 18/82, 2 febbraio 1982)) ning teine kollisioon siseriikliku õigusnormi ja rahvusvahelise õiguse vahel (22. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus nr 238/2014 (sentenza n. 238/2014, 22 ottobre 2014)).

187. Kõikide eelnevate kaalutluste põhjal arvan seega, et ELL artikli 4 lõige 2 ei võimalda liikmesriigi kohtul, põhjendusel et kui poolelioleva menetluse suhtes kohaldatakse otsekohe pikemat aegumistähtaega, kui oli nähtud ette õigusrikkumise toimepanemise hetkel kehtinud seaduses, võib see kahjustada selle riigi rahvuslikku identiteeti, olla selle kohustuse täitmise vastu, mille Euroopa Kohus kohtuotsuses Taricco jt sedastas.

VIII. Ettepanek

188. Esitatud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Corte costituzionale (konstitutsioonikohus, Itaalia) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. ELTL artikli 325 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et nendega on liitu esindava üldkohtuna tegutsevalt liikmesriigi kohtult nõutud, et ta jätaks karistusseadustiku (codice penale) artikli 160 viimasest lõigust ja artikli 161 teisest lõigust tuleneva absoluutse aegumistähtaja kohaldamata juhul, kui niisugused õigusnormid takistavad tõhusate ja hoiatavate karistuste määramist Euroopa Liidu finantshuve kahjustava raske pettuse korral või näevad asjaomase liikmesriigi finantshuve kahjustava raske pettuse juhtumite puhul ette pikemad menetlustähtjad kui liidu finantshuve kahjustavate raske pettuse juhtumite puhul.
2. Mõistet „aegumise katkemine“ tuleb pidada liidu õiguse autonoomseks mõisteks ja määratleda nii, et iga jälitustoiming ja iga toiming, mis on selle vajalik jätk, katkestab aegumistähtaja, kusjuures sellest toimingust hakatakse arvestama uut tähtaega, mis on esialgselt samasugune, kusjuures juba möödunud menetlustähtaeg enam ei kehti.
3. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 49 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus see, kui Itaalia kohtud jätavad pooleliolevates menetlustes kohaldamata karistusseadustiku artikli 160 viimase lõigu koostoimes artikli 161 teise lõiguga vastavalt kohustusele, mille Euroopa Kohus 8. septembri 2015. aasta kohtuotsuses Taricco jt (C-105/14, EU:C:2015:555) sedastas.
4. Põhiõiguste harta artikkel 53 ei võimalda liikmesriigi kohtul – põhjendusel et selle kohustusega ei järgita selle riigi põhiseadusega tagatud kõrgemat põhiõiguste kaitse taset – olla selle kohustuse täitmise vastu, mille Euroopa Kohus 8. septembri 2015. aasta kohtuotsuses Taricco jt (C-105/14, EU:C:2015:555) sedastas.
5. ELL artikli 4 lõige 2 ei võimalda liikmesriigi kohtul, põhjendusel et kui poolelioleva menetluse suhtes kohaldatakse otsekohe pikemat aegumistähtaega, kui oli nähtud ette õigusrikkumise toimepanemise hetkel kehtinud seaduses, võib see kahjustada selle riigi rahvuslikku identiteeti, olla selle kohustuse täitmise vastu, mille Euroopa Kohus 8. septembri 2015. aasta kohtuotsuses Taricco jt (C-105/14, EU:C:2015:555) sedastas.